

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič a Din 2.—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafljeva ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Odprto pismo W. Steeda kralju Aleksandru

Sloviti angleški publicist apelira na vse Jugoslovane, da se pametno sporazumejo in ohranijo svojo svobodno državo

— Zagreb, 15. septembra. Sinoči je tukajšnji list »Obzor« v posebni izdaji objavil odprto pismo slovitega angleškega publicista in znanega prijatelja našega naroda Wickhama Steeda, naslovljeno na Nj. Vel. kralja. Pismo bo danes objavljeno tudi v znanem angleškem mesečniku »Review of Reviews«. Steed je naslovil svoje pismo na kralja, toda v obliki apela na jugoslovanski narod.

Uvodoma naglašja, kako globoko spoštuje našega kralja in pravi, da bi bilo za njegovo močvirje, ki ne zavzema nobenega službenega položaja, neugodno, da se približa kralju v tako kritičnem času. Iskal je idealnega predstavnika Jugoslavije, človeka, ki bi na popoln način predstavil kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Tako osebnost je našel v našem kralju, ki je v težkih letih jugoslovenskega narodnega osvobodjenja pokazal neizmerno srčnost in poštenost za blagor trojedine kraljevine.

Steedove misli in želje so pa v prvi vrsti naslovljene na živo utelešenje jugoslovenskega edinstva in se zato ne nanašajo le na najnovejšo dogodke, temveč na ves potek jugoslovenskega pokreta od leta 1905 dalje.

Steed prehaja nato k svojim stvarnim mislim in priključuje z znanjem odličnega poznavalca zgodovinskih dogodkov razvoj jugoslovenskega osvobodjenja in ujedinjenja od l. 1905 naprej. Spominja se, hrvaško-srbske koalicije in ob istem času v Srbiji nastalih stremeljav za izboljšanje gospodarskih stikov z Bolgarsko, ki so kasneje rodila sporazum o bolgarsko-srbski carinski uniji. Ta sporazum je Avstro-Ogrska smatrala za napredenega proti habsburškim interesom. L. 1906 sta Avstrija in Madžarska zaprli svojo tržišča za srbske proizvode. Srbija je zato iskala nova tržišča na zapadu in kmalu nato so se že mogli razbirati obrisi protisrbske politike avstro-ogrskih monarhijske. Od tedaj se je v Avstro-Ogrskih pokrajinah jel jačati jugoslovanski pokret.

G. Steed opozarja na to zmago hrvaško-srbske koalicije pri volitvah l. 1906, ki so jo v Avstriji razumeli kot usoden dogodek. Zato so poskušali nato razstaviti Srbe od Hrvatov z nasilno taktiko. Steed se je že tedaj čutil nemoremu delovanju avstrijskih državnikov, ker ve, da je narod na Hrvaškem in v Slavoniji posebno odopen proti vsakemu nasilju. Hrvati se dajo voditi, toda z nasiljem jih ni moči ugnati. Kadar se v Hrvatih zbudi zvestoba do voditeljev, so zmogni skrajnih žrtv, kakor je to izkusil l. 1948 njihov veliki ban Jelačić.

Nato navaja Steed posamezne dogodke znanega veleizdajniškega in Friedjungovega procesa. Pravi, da je Nemčija iz lastne pobude preprečila Avstro-Ogrski načrt oboroženega napada na Srbijo koncem marca 1909. Da tedaj tega Nemčija ni storila, bi bile obtožbe veleizdajniškega in Friedjungovega procesa dovedle marsikatero obtoženco na morišče. S tem je Avstro-Ogrska vzbudila v Hrvatih sum, jeli sploh mogoče doseči svoje pravice v okvirju Avstro-ogrskih monarhijske. Zato so se tedaj začela odpirati perspektive končnega ujedinjenja s Srbijo na podlagi popolne verske in politične enakosti.

Avstriji in Madžari so klevetali jugoslovanski pokret kot velikosrbski. Obtožbe Avstro-ogrsk bile so v marsičem opravljene, zlasti po govorih nekih srbskih javnih delavcev in piscev, ki so umeli jugoslovensko ujedinjenje, kot priključitev habsburških teritorijev Srbiji, v kolikor so jugoslovenske rase in jezika. Na ta način so neke nezdružljivosti in razlike v težnjah in naziranjih odločale že pri prvih korakih jugoslovenskega pokreta. Od teh razlik trpi Jugoslavija še danes. Po mojem mnenju, pravi Steed, zavisi končna dobrobit Jugoslavije od tega, ali bo mogoče odstraniti ta nesoglasja in spraviti v sklad dosedanje divergentne cilje.

Nadalje polasnjuje Steed, da polajva takih struj in nesoglasij niso neprirodni in da so ostanki že iz prošlosti. Srbski narod se je že od Kosovega polja nagibal na jug, dočim so Hrvati in Slovenci gledali napram severu. Njihovi politični nazori in verska pripadnost je drugačna. Kljub tem razlikam in razdelitvam pa so pesniki in sanjači iz vseh jugoslovenskih pokrajin že davno odkrili skupni jugoslovanski ideal. Vi, Sire, ste spadali med politike iz one mlade generacije, ki ste ta ideal med prvimi sprejeli in ga avtoritativno priključili. Nihče izmed nas, ki smo poslušali Vaše besede o priliki obiska v Londonu aprila meseca 1926, ko ste kot princ-regent sprejeli deputacijo britanskih javnih delavcev.

ne bo pozabil Vašega smelega potrdila tega ideala. Vi ste tedaj izjavili: Hočemo ujedinjene skupne domovine vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki so en narod z enakimi tradicijami, z istim jezikom in z istimi stremeljami, katere je doslej razdvajala le zla usoda. Potrdili ste svojo čvrsto vero v končno zmago zaveznikov in končali: V tej zmagi vidi naš jugoslovanski narod jamstvo svojega ujedinjenja, ker je tudi njegova usoda nerazdružljivo vezana z usodo nove boljše in pravičnejše Evrope.

Znano je, nadaljuje Steed, da srbijski državniiki niso popolnoma soglašali s kraljem. Pašić je bil bolj naklonjen velikosrbski koncepciji. On ni odobral zadržanja srbskega poslanika v Londonu, Joce Jovanovića, ki je že leta 1918. sprejel jugoslovensko idejo. Navzlic temu pa je le došlo do sprejema krfske deklaracije, od katere kralj ni nikoli odstopil. V Angliji so se pozneje pojavila nasprotstva napram ekstremnim zahtevam hrvaškega stališča. Mi smo g. Radića opozarjali, da ne moremo odobrati deklaracij ozkosrbske velikohrvaške politike, ki naj stopi na mesto jugoslovenskega pojmovanja. Mi smo bili vedno naziranj, da bodi prvi dokaz jugoslovenskega patriotizma v tem, da se Srbi, Hrvati in Slovenci vedno in v prvi vrsti smatrajo za lojalne državljane svoje ujedinjene domovine.

Nato prehaja Steed na najnovejšo dogodke in naglašja, da se noče spuščati v razglabljanje o vzrokih tragičnega dogodka v Narodni skupščini. Ako bi glas britanskih prijateljev Jugoslavije mogli prodreti do pravih Srbov, Hrvatov in Slovencev in njihovi voditelji, potem bi jim svetovali naj dobro premislijo in naj se spomnijo tudi tega, da njihovo osvobodjenje od tujčeve vladavine ni bilo samo zaslug jugoslovenske vojske, niti uspeh propagande jugoslovenskega odbora za jugoslovensko vprašanje, nego da je bila ta svoboda kupljena z žrtvami milijonov zaveznikov vojniki, ki so dali svoje življenje in ver, da bo zavezniki zmaga rodila boljši in pravičnejši svet. Jugoslovanski narod, kakor vsi ostali narodi, ki so bili s svetovno vojno osvobodjeni, naj dobro čuvajo dedščino, ki je bila pridobljena po onih, ki so za njo padli. Zato jih tudi mi, ki smo vedno verovali v Jugoslavijo, zaklinjamo, naj se temu idealu ne izneverijo s svojimi notranjimi borbami.

Steed nato prehaja na zunanji položaj Jugoslavije, ki je težak in pravi, da se je s svojimi prijatelji vedno radoval vsakega najmanjšega znaka boljšega medsebojnega razumevanja med Sofijo in Beogradom, ker je uverjen, da bo osvobodjenje jugoslovenskega naroda rodilo svobodni napredek še le tedaj, ko bodo balkanski narodi iskali in našli v bratskih odnosih solidno jamstvo za svojo bodočnost, o kateri naj odločajo le oni sami.

V pričakovanju sklepov radikalnega glavnega odbora

— Beograd, 15. septembra. V Beogradu danes popoldne ni bilo zabeležiti važnejših dogodkov. Situacija je v znamenju čakanja rezultatov seje širšega glavnega odbora radikalne stranke in nadaljnega razvoja razmer v stranki. Vukičevićeva skupina kaže sicer vedno večjo pomirljivost, vendar pa naglašja pristajati glavnega odbora, da bodo tokrat z Vukičevićem obračunali. Če tudi se v splošnem tem napovedim ne pripisuje osobite važnosti, je vendarle opažati v vladnih krogih veliko nervoznost radi nejasnosti situacije. V slučaju, da bi radikalni glavni odbor odredel nadaljnjo podporo sedanji vladi in pozval radikalne poslance, naj se ne udeležujejo skupščinskih sej, bi prišla v skrajno mučen položaj, akoravno računa s tem, da stoji za glavnim odborom samo kakih 30 radikalnih poslancev. Vukičević si prizadeva prepričati ostale šefe vladnih strank, da bi afont glavnega odbora ne mogel omajati vladnega stališča, ker bi imela vlada v Narodni skupščini še vedno zadostno večino, ker paš sme računati s tem, da bi se KDK vrnila v Narodno skupščino. Kljub temu pa obstoja v vladi bojazan, da bi afont glavnega odbora silno vplival med narodom.

Angelinović se vrača v Beograd

— Zagreb, 15. septembra. Na povratku iz Dalmacije je prisel danes semkaj minister dr. Grga Angelinović. Dopoldne je imel konference z nekaterimi demokratičnimi prvaki v Zagrebu, zvečer pa se odpelje v Beograd.

Prepričani smo, da bodo Jugoslovenci polagoma izoblikovali boljše temelje svojega državnega življenja. Te svoje nade se nikakor nočemo odreči, ker smo uverjeni, da bodo Srbi, Hrvati in Slovenci prej ali slej dosegli ono stopnjo izkustev tako, da bodo znali spraviti v sklad svoje zgodovinske tendence s potrebami skupne države.

Svoje pomembno pismo zaključuje Steed z naslednjimi besedami: »Radi tega apeliramo na narod Vašega Velikanstva, da pravočasno prouči vlogo, ki bi jo mogel zavzeti in za katero je pozvan, ker bi sicer nastale razmere, v katerih bi mu ta vloga lahko izpadla iz rok. Obenem naj dokaže s svetlimi primeri, da nade, ki jih je stavila vanj Evropa, niso bile zaman. To so, Sire, misli, katere bi hotel predložiti državljanom Vašega Velikanstva. Ako najdemo v njih, kar bi jih moglo užaliti, naj se spomnijo, da so v gotovih slučajih pogledi prijateljev od zuma širši in globlji, nego pogledi onih, čijih oči počivajo na najbližjih dogodkih.«

Zagreb, 15. septembra. Odprto pismo angleškega publicista W. Steeda je izzvalo v vsej javnosti največjo senzacijo. Novinarji so se tem povodom obrnili tudi na Svetozarja Pribičevića, ki jim je podal sledečo izjavo:

»Značilno je, da se sploh naslavlja to pismo, posebno pa še, da stori to publicist svetovnega slovesa, kakor je g. Wickham Steed. To je eden izmed onih izjemov, ki najbolj poznajo naše odnose, ki je z nami sodeloval že pred vojno in ki si je pridobil med vojno mnogo zaslug za naše ujedinjenje. Iz Steedovega pisma, naslovljenega na kralja, je razvidno, da smatra izjemstvo krizo v naši državi za zelo globoko in nevarno. Toda v Beogradu so sami noili, ki tišče glave v pesek, da ne vidijo nevarnosti. Niti lažnjiva informacijska služba, ki jo je organizirala vlada, niti milijoni, ki jih troši vlada za podkupovanje izjemstva tiska, niso mogli prikriti obupnega stanja naše države pred izjemstvom. Če se Beograd v zadnji uri ne zave, bo izgubil še oni ostanek simpatij, ki jih je vsaj še doslej uživa v izjemstvu. Pismo g. Steeda predstavlja senzacijo ne samo za našo državo, marveč za ves evropski politični svet. Prav gotovo pa bo izzvalo senzacijo to, kar je v pismu povedanega med vrstami.«

— Beograd, 15. septembra. Današnji beograjski listi objavljajo brez komentarja pismo, ki ga je naslovil na kralja angleški publicist Wickham Steed. Le »Politik« objavlja komentar izjavo g. Pribičevića, ki jo tudi mi objavljamo na drugem mestu. Pismo je izzvalo v beograjskih političnih krogih ogromno senzacijo.

Neprijazen sprejem Svetislava Petrovića v Zagrebu

— Zagreb 15. septembra. Znan filmski igralec Svetislav Petrović, ki je bil v Beogradu sprejet z nepopisnim navdušenjem ženskega sveta, je doživel v Zagrebu veliko razočaranje. Zagrebski »Hrvat« je namreč včeraj pred njegovim prihodom iz Beograda v Zagreb objavil faksimile nekoga Petrovićevega pisma, ki je adresirano v »Zagreb v Srbiji«. To je zagrebsko mladino tako razburilo, da je Petrovića ob njegovem prihodu izžvižgala. Petrović se je opravičeval da je pogreško zakrivila njegova tajnica. Zvečer se je udeležil predstave v kinu Balkan, kjer mu je ženski svet prijel navdušne ovacije. Kljub temu pa je Petrović, še sročil odpotoval v Beograd, od koder se vrne v Berlin.

Posvetovanja KDK.

— Zagreb, 15. septembra. Danes dopoldne je vodstvo nadaljevalo na svoji seji razpravo o akciji v narodu

Eksekucija madžarskega poslanstva v Pragi

— Praga, 15. septembra. Prihodnje dni bo prodane na javni dražbi poslopje madžarskega poslanstva v Pragi. Madžarska je bila že pred dvema letoma pred habskim mednarodnim razsodiščem obsojena na plačilo odškodnine Češkoslovaški v znesku 1.200.000 Kč. Kljub vsem prizadevanjem pa Madžarska doslej te odškodnine ni izplačala, čeravno je sodba pravomočna. Radi tega je Češkoslovaška vložila tožbo na eksekucijo, ki je bila dovoljena in bo te dni izvršena.

Katastrofalni vihar ji v Ameriki in Indiji

Silen orkan je uničil cele pokrajine. — Tudi Chamberlain postal žrtev katastrofe? — Številne človeške žrtve.

Pariz, 15. septembra. »Martin« poroča iz Newyorka, da je včeraj silen orkan povzročil v Zapadni Ameriki strašvito opustošenje. Posamezne pokrajine so popolnoma uničene. Po doslej znanih podatkih je nad 1000 mrtvih in več sto ranjenih.

Grozna nesreča se je pripetila v Rockfordu. Tam je vihar podrl najprej visok tovarniški dimnik, ki se je sesul na tovarniško poslopje in ga porušil. Izmed v tovarni zaposlenih delavcev jih je bilo 300 zasutih. Doslej so izkopal izpod ruševin 30 mrtvih. Ker se je poslopje popolnoma sesulo, sodijo, da so mrtvi tudi vsi ostali delavci. Od vsega osebja se jih je rešilo komaj 52. Vihar je v tem kraju porušil tudi še 30 drugih poslopj. Vse prebivalstvo bližnje okolice je prihitelo na pomoč.

Vsled viharja se je ponesrečilo mnogo parnikov. V Newyorku sumijo, da je postal žrtev viharja tudi parnik »Orcora«, s katerim je potoval angleški zunanji minister Chamberlain s svojo rodino na Havano. Parnik je bržkone zajel vihar. Ker o parniku že 24 ur ni nobenega glasu, zato domneva, da se je potopil.

Največjo hitrost je dosegel vihar na otoku Portorico, kjer je znašala hitrost 160 km na uro. Mesto Saturec je popolnoma uničeno in nudi sliko kraja, ki je doživel najhujše bombardiranje. Ker so prekinjene vse zveze, podrobnosti še niso znane. Škoda pa že sedaj cenijo na pol milijona dolarjev.

Otok Kuša je bil rešen slične katastrofe le vsled tega, ker je orkan tik pred otokom zavzel drugo smer.

London, 15. septembra. Včeraj dopoldne se je pojavil na obalah Zapadne Indije orkan, ki je povzročil nepregledno škodo. Vse pristaniške naprave so uničene, zveze z notranjostjo dežele pa so prekinjene. Guverner otokov Leeward poroča, da je orkan porušil skoraj vsa uradna poslopja.

Quebec, 15. septembra. Na Nebraski in severni Dakoti je divjal silen vihar, ki je povzročil nepregledno škodo. Po vesteh, ki so dospele doslej, je 30 mrtvih in 100 ranjenih. V Nebraski je vihar porušil štiri šolska poslopja, pri čemur je bilo ubitih nad sto otrok.

Po 17. letih službe dva in pol dinarja mesečne pokojnine

V Bosni je železničar, ki mu daje država po 17 letih naporne službe 2 in pol Din mesečne pokojnine. — Klerikalci so na vladi in frazarijo o socijalnem čutu, za nesrečne vpokojence pa nimajo srca.

Preteklo nedeljo so klerikalci priredili v Ljubljani »socijalni dan«. Zbralo se je v cellem 10, 20 dobro situiranih in nikoli lačnih gospodov, ki so na vsa usta »razpravljali« o »novem socijalnem etosu na osnovi krščanstva« in o drugih praznih frazah. Namesto pa da bi se gospodje zadovoljili s tem veselijem, so šli in objavljali v »Slovenec« še neke resolucije, kjer zopet mrgoli onih istih visokodonečnih fraz, kakor na »socijalnem dnevu«.

Istočasno pa sedi vrhovni strankin šef te gospode in njihove stranke v vladi. Gospodje predavatelji o novem »krščanskem etosu« so prav dobri prijatelji g. Korošca, ki je sedaj premijer, to je predsednik vlade in s tem vrhovni šef vsega upravnega in lahko rečemo tudi zakonodajnega dela. — Predvsem pa so mu vse državne blagajne pri roki.

Zato bi bilo umestno, da se manj govori o »etosu« in mnogo več napravi za delovne sloye in vobče za vse naše narodno gospodarstvo. Tudi priporočamo klerikalni gospodi, naj o socijalnem vprašanju ne razpravljajo iz lažljivih in puhlih knjig, temveč po možnosti kar sredi življenja, v delavskih predmestjih in v rudniških revirjih. Pa bo veliko več modrosti prišlo na dan, kakor pa v papirnatih resolucijah, kojih namen je prevarati delovne sloye o pravem kapitalističnem in protijudskem značaju in delovanju SLS.

Evo vam nepobitnih dokazov. Tu imamo n. pr. nesrečne železniške starupokojence. Takle upokojenec piše v naših listih naslednje, uprav do srca segajoče pismo, kjer razkriva višino svoje penzije:

Gosp. urednik! Jaz sem upokojeni delavec. Služil sem 17 let pri državni železnici na postaji Kreka v Bosni. Sedaj pa prejemam mesečno pokojnino, in sicer cele tri dinarje. Poštna nakarnica stane pol dinarja, kar mi seve odbijejo. Tako prejemam dejansko samo dva dinarja in pol. To mi je, vidite, pokojnina po 17 letih naporne službe.

Star sem 64 let in boleham, tako da sem za vsako delo nezmožen. Se manj pa morem, pri najboljši volji živeti od dveh in pol dinarjev na mesec. — Spasojte Nikič.

Revež je poslal listom tudi originalne pošne nakaznice, ki jih neki listi prinašajo v faksimili.

Isto ali skoro enako usodo delijo starupokojenci bivših državnih in južnih železnic. Tu imamo tisoče in tisoče revežev, ki so v bivši Avstriji plačevali pokojninske prispevke v zlatu, ki niso bili ravno malenkostni. O vseh pravihli poštenosti bi jim morala naša država plačevati pokojnine v zlati valuti. To določajo tudi mirovne pogodbe. Če pa država noče biti pravična v polnem smislu besede, naj bi jim dala vsaj enake pokojnine, kakor jih uživajo naši novi uradniki in uslužbenci po novih pokojninskih določbah.

Ali režimi zadnjih let so ostali gluhi toda napra tej vnebovpijoči krivici in enako strašni socijalni bedi. Gospodje od SLS so že nad dve leti na vladi. Sedaj je njihov vrhovni poglavar celo predsednik vlade. Li zopet je vprašanje tam, kjer je bilo.

Med tem va pritefajo klerikalni gospodje

je doma v Sloveniji »socijalne dneve« in gobežajo o »krščanskem etosu«. Lepa iskrenost in vzorno socijalno čustvovanje je pri teh ljudeh!

Da bo pa sramota socijalnega »delo« njega SLS na vladi še večja, so bile lani kronske pokojnine starupokojencev prevedene v dinarske, a tudi tu samo na »apirfu za večino naših starupokojencev«.

Ministrstvo financ se je postavilo na stališče, da kronske starupokojenci bivših železnic niso vredni niti te dinarske prevredbe in tako doživljamo sramoto, ki jo objavlja nesrečni Spasoj Nikič iz Bosne po vseh naših listih.

In kar velja za te upokojence, se lahko razširi tudi na druge kategorije, ki še vedno niso prevedeni na dinarske, češ, da bi potem ne bili izenačeni s srbijskimi in nastala velika »krivica«, da bi neki prejemali večje pokojnine od starih srbijskih upokojencev. Kakor da bi se to ne smelo vsaj malenkostno obrniti! Kakor da so naši upokojenci smeli 10 let stradati in umirati, srbijski pa prejemati visoke pokojnine. Tu naj zastavi SLS svoje »socijalno čustvovanje«, tu naj rešujejo »krščanski socijalni listi« socijalno vprašanje. Ne morejo se izgovarjati, da tega ne morejo. Imeli so ministrstvo in danes je predsednik vlade, to je vrhovni poglavar vseh državnih blagajn, gospod Korošec.

Da, govoričenja in farbanja na »socijalnih dnevih« so poceni, tudi resolucije o »krščanskem etosu« so brezplačne, toda potruditi se in za ljudstvo res kaj storiti, to je druga pesem, kajne gospoda od SLS?

Avtomobil razbit, potniki zdravi

Plzen, 15. septembra. g. Danes popoldne se je pripetila na cesti v bližini Plzna auda avtomobilska nesreča, ki je zahtevala dve človeški žrtvi. Ker je avto vozil s preveliko hitrostjo, ga na ovinku ni bilo mogoče dovolj hitro ustaviti, tako da je zavozil v cestni jarek. Pri tem je zadel v dva vojna invalida, izmed katerih je bil eden slep, ter ju povozil. Avto se je popolnoma razbil. Potnikom se po čudnem naključju ni pripetilo nič hudega.

Čičerin na potu v Berlin

Stettin, 15. septembra. s. Ruski ljudski komisar za zunanje zadeve Čičerin je danes odpotoval v Berlin.

Borzna poročila.

LJUBLJANSKA BORZA. Ljubljanska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Dunaj 802, Berlin 1357, Praga 168.72, Pariz 222.25, Curih 10.956, Newyork 56.94, London 276.18, Milan 297.70.

ZAGREBSKA BORZA.

Zagrebska borza danes ni poslovala. V prostem prometu so notirali: Dunaj 802, Berlin 1357, Praga 168.72, Pariz 222.25, Curih 10.956, Newyork 56.94, London 276.18, Efe kti: Vojna škoda 439.40.

INOZEMSKA BORZE.

Curih. Beograd 9.1255, Dunaj 73.16, Berlin 123.80, London 25.20, Newyork 519.50, Pariz 20.29, Milan 27.16, Berlin 123.80.

Enakopravnost pod vladno „največjega Slovenca“

Tarifna politika v službi srbijske nadvlade. — »Počakaj, osel, da trava zraste!« — Slučaj beograjskih opekarn.

Naši gospodarski krogi, v kolikor zasledujejo vestno in pazno gospodarsko-politične dogodke v naši državi, se bodo še prav dobro spominjali poizkusa beograjskih opekarn, pridobiti prometno ministristvo za posebne tarifne ugodnosti.

Beograjske opekarnice so namreč preko noči stale pred dejstvom, da ne morejo več konkurirati opekarnim proizvodom, ki se dovajajo iz prečasnih krajev, največ iz Zagreba in iz Slovenije. To se je pripetilo tedaj, ko so morale konkurenčne prečanske opekarnice dovažati svoje proizvode na beograjsko tržišče z normalnimi prevoznimi tarifami (kakor še danes). Prečanska opekarska industrija je torej producirala tako solidno in poceni, da je svoje blago v Beogradu ponujala pod ceno tamošnjih, domačih opekarn, čeprav so letom odpadle ogromne prevozne tarife iz Zagreba in Ljubljane do Beograda.

To dejstvo je bilo v resnici le porazen dokaz solidarnosti in v takem slučaju bi morale beograjske opekarnice pač seči po edino zanesljivem in uspešnem sredstvu preosnovne in racionalizacije svojih tovarn. Toda beograjski opekarski industriji so prišli na drugo misel! Sklenili so zahtevati od prometnega ministristva, naj v sili na opekarske proizvode iz Zagreba in Ljubljane povisane tarife, da na ta način povisajo cene teh proizvodov in s tem čistijo beograjsko tržišče nepoklicane in neželjene prečanske konkurence.

Kaj menite, ali so beograjski industriji poskušali s to mahinacijo tajnim potom, ali so se zbaljali javnosti in razumljive, logične obsodbe njihovega nezakonskega partizanskega in koruptivnega poizkusa? Kaj le! Ta predlog so najprej lansirali v beograjsko »Politiko«, ki pa ga je iz sramu objavila v nevidnem kotičku. Nato so z njim prišli na plenarno sejo goskardarske osrednje ustanove, kjer so jih, seve, prečanski industriji in zbornični tajniki končno temeljito zavrnili in osramotili.

»Politika« objavila v eni zadnjih števil novih take dokumente. Samo to pot resnično, izvedeno, se pridobljene!

Lani, meseca oktobra je generalna direktorica carin na zahtevo ministristva financ in pod pritiskom predpisanih redukcij uklenila carinarne v mnogih prečasnih krajih, tako v Čakovcu, Celju, Karlovcu, Veličnem Bečkereku in končno v Sisku. Carinarica v Sisku je obstojala nad 60 let. Vse te carinarne so bile ukinjene radi budžetnih prihrankov in na račun proračuna za l. 1928/29. Uklinjene so bile torej kakih 7—8 mesecev, predno je proračun stopil v veljavno. Najlepše pa je to, da je ministristvo šlo preko vseh goskardarskih organizacij ter postopalo povsem samovoljno, kakor da bi ne bilo goskardarskih institucij, ki so prve poklicane, da povedo svoje mnenje v tako važnem goskardarskem vprašanju. Prihranki pa so obstojali v Sisku n. pr. samo v izdat-

kih za tri uradnike, dočim je carinarica imela prostore, razsvetljavo, magazine, kurjavo in vse ostalo zastoj. Izdatki so torej znašali v proračunskem letu 1927/28 le 78 tisoč dinarjev, dohodki te carinarice pa 32 milijonov dinarjev! Kolika je šela škoda, ki je bila s tem pritrjevana goskardarstvu in državi?

Ozadje tega ukinitvenja pa je v tem, da sedaj na vsej Savi od Siske do Beograda ni več nobene carinarice in da se mora vse blago, ki se dovaja iz Rumunije, Bolgarske in Madžarske v Sisek, cariniti v Beogradu, a prej so ga carinili v Sisku. Beograd dobi s tem milijone kaldrine, itd.

Vse intervencije, da se popravi ta nepravilna krivica, so ostale brez uspeha. »Počakaj, da zraste trava«, to je bil nem, lakoničen odgovor merodajnih gospodov v Beogradu.

Drug primer se tiče nesrečne tarife za pasivne kraje, ki velja za oddaljenost do 300 km. Tudi tega ilustrira »Politika« pisec na slučaju Siska, ki je že zdavnaj veliko trgovsko središče in kamor se dovaja žito na velikih tovornih ladajah. V Sisku so najmodernejše žitne shrambe, kar jih ima Jugoslavija. Vodna pot pa je vendarle cenejša od železniške. Na ta način je bil Sisek središče in izhodišče ogromne trgovine. Toda iz Beograda so ji z eno potezo peresa za dala smrtni udarec. Uvedli so tarifo za pasivne kraje, ki velja na oddaljenost do 300 kilometrov, in tako je železniški prevoz postal cenejši in vsa trgovina preko Siske je padla v vodo. Seve s tem pasivni kraji niso prešli cenejšega blaga, glavno je le, da je Sisek kot trgovsko mesto ubito.

Pisec navaja nadalje vprašanje regulacije Save, ki je danes tam, kjer je bilo ob pregradu. Seve, do Šabca se bo že vse storilo, ali naprej gori v prečanske kraje, bog ne daj.

V Beogradu grade ogromen uprav v ameriških dimenzijah zasnovan most do Pančeva. Stal bo kakih 100 milijonov Din. Pri Sisku pa bi bil potreben 20 krat manjši pot preko Kulte. Toda vladi se ne žuri in most grade že več let, ne da bi ga nameravali v tako kratkem času dokončati. Seve, pančevaški most je potreben Beogradu, komu pa most v Sisku? V Beogradu živi privilegirani narod, v Sisku pa raja, ki je bila »osvojenjena« in ki naj »plača odrdeštev«.

Slovenija, ki bi nujno potrebovala posebne carinske in tarifne ugodnosti in zaščito, ta sme mirno propadati in gledati, kako bo do kosti obubožala.

»Največji Slovenec« je sicer predsednik vlade, a kaj to, če pa nima niti najmanjšega pojma o goskardarskem življenju in o onih velikih problemih, kjer pomenja najmanjša razlika v tarifah in v carinskih postavkah desetine in desetine milijonov narodnega premoženja.

Tako je, kadar so Slovenci »najsrčnejši« narod na svetu...

Primarij dr. Robič

Seveda vam lahko podam samo svoja opazovanja o kožnih boleznih, za katere sem specializist. Mazilo, s katerim je lečil g. Poljšak, obstoji iz 20 odstotkov svinca, 45 odst. vegetabilnih olj, 25 odst. kolofonije, ostanek pa je iz rastlinskih snovi. Torej ne nudi ničesar novega. Najučinkovitejši del je v bistvu svinec. No, mi pa vemo, da se je svinec že v starih časih z uspehom uporabljal proti gotovim kožnim boleznim. Omenim naj samo svinčeno vodo, svinčeni kis, diahilonov obliž, ki so v domačem zdravilstvu znana zdravila. Svinčene spojine mazači splošno radi uporabljajo kot skrivnostno in vsemogočno zdravilo, vendar so bile tudi predmet opetovanih znanstvenih proučevanj! Tako je n. pr. ustanovitelj dermatologije Hebra uporabljal svoje diahilon-mazilo za zdravljenje vseh vrst izpuščajev in P. Unna, eden največjih kožnih specialistov, je priporočal za kožno tuberkulozo svinčeno mazilo. Na letošnjem kongresu raziskovalcev raka se je razmotiralo tudi o vplivu svinca na raka. Poročilo o tem se dobesedno glasi:

Razgovor o hemoterapiji raka s posebnim ozirom na svinec, je pokazala, da so nekateri slučaj med obravnavanjem in tu-

di uspeh obravnavanja boljši, na drugi strani pa, da je svinec nevarno sredstvo, ki za splošno uporabo ni primerno.

S tem je izrečena tudi sodba o Poljšakovem, s tako bombastično reklamo najavljenem sredstvu. Nobena bolezen raka se ni zboljšala, kaj šele ozdravila. Dva bolnika, ki ju je Poljšak sam izbral, sta umrla. Pri kožni tuberkulozi in izpuščajih je bilo v smislu zgornjih izjavljanj opaziti nekaj ugoden vpliv. Vendar to sredstvo ni na mestu za lajšaj. Pri običajni veliki razširjenosti te bolezni po vsem telesu na eni strani in pri veliki vsebini svinca v mazilu na drugi strani, obstoji eminentna nevarnost akutnega ali kroničnega zastrupljenja z vsemi njegovimi strašnimi posledicami. Poleg tega učinkuje sredstvo veliko prepočasi, je neprimerno za uporabo in povzroča dolgotrajno gnojenje, zapušta čisto trajne brazgotine in sledove in končno tudi različni primeri niso izključeni, kar smo ugotovili pri enem, od Poljšakovega skrbno izbranem slučaju, ki ga je imel še v svoji prejšnji praksi. V splošnem lahko rečem, da je od Poljšakovih, s tolikim pompom napovedanim zdravilom, ostalo zelo malo, nič več, nego je bilo znanosti in medicini že davno znano.

Pisane zgodbe iz naših krajev

Zverinsko posilstvo — Krvava rodbinska tragedija. — Svetislav Petrović angažiran v Berlinu. — Strašen samomor med lokomotivama. — Poskušen samomor v zaporu. —

Iz Subotice poročajo o bestialnem posilstvu neke 6-letne deklice, ki se je pripetilo že pred dvema mesecema. V obmejni občini Horgoš je neki seljak našel v gozdu blizu vasi truplo deklice, ki je imela tako izkažen obraz, da ni bilo mogoče takoj ugotoviti njene identitete. Slednjič so deklico spoznali po obleki in drugih znakih. Bila je hčerka neke uboge vdove iz vasi Horgoš. Umor so takoj prijavili orožnikom, ki so uvedli preiskavo. Zdravniško-sodna komisija je pa ugotovila, da je neznani zločinec deklico najprej oskrnil in nato zverinsko umoril. Izrezal ji je spolovila in ji popolnoma razrezal obraz. Po tej strašni najdbi je izginil iz vasi neki Stjepan Čere. Prekoračil je madžarsko mejo. Sum je padel na begunca, ker ima na vesti že sličen zločin, ki ga je izvršil pred leti nad neko 12-letno deklico. Včeraj je madžarska policija aretirala Čera v Segedinu in ga izročila našim oblastim. Zverinski pohotnež je svoj zločin priznal in so ga oddali sodišču v Subotici.

V banatskem selu Srbskem Elemiru se je predvčeršnjim odigrala na glavnem trgu krvava rodbinska tragedija. Najbogatejši posestnik v vasi Stjepan Kispulov je živel ločeno od svoje žene. Ker mu je bila nezvesta in jo je pred letom dni zasačil z ljubljencem, jo je spodil in živel sam s svojo staro materjo. Žena mu ni dala miru in ga je vedno nadlegovala, naj jo vzame zopet k sebi. Mož se je žene slednjič umislil in ji dovolil, da se vrne na njegov dom. Od tedaj se je pa Kispulov udal pijači. Pil je vedno več in v pijanosti je večkrat pretepal svojo ženo. Zato je žena zopet pobegnila od doma. Stjepan jo je pozval, naj se vrne, toda zaman. Na glavnem trgu sta se mož in žena srečala in ko je žena izjavila pijanemu možu, da se nikoli več ne bo vrnila k njemu, je ta potegnil nož in jo zabodel petkrat v prsa. Žena se je zgrudila na mestu mrtva. Kispulova so orožniki aretirali in izročili sodišču.

Svetislav Petrović je dobil te dni ponudbo nekega filmskega podjetja v Berlinu za angažma s tedensko plačo 280 tisoč Din. Ponudba je bila poslana na Petrovićev dom v Novem Sadu. Podjetje ga prosi, naj se vrne iz Jugoslavije naravnost v Berlin in podpisuje pogodbo. Brzjavka pa ni našla Petrovića doma, kajti med tem je umetnik dospel v Zagreb in se nastanil v hotelu Esplanade. Na kolodvoru so ga pričakovali številne Zagrebčanke od zelenih žabic do prezlatih devic. Deklice so imele pripravljene cvetice in stare matrone so bile oborožene s šopki ciklam in drugih izbranih cvetic. Isto popoldne, ko je prišel Petrović v Zagreb, je neki zagrebški list priobčil kopijo nekega pisma z naslovom: Zagreb, Srbije, katerega je bilje pisal sam Svetislav Petrović. Tako je nastal proti umetniku veliko nerazpoloženje v nekih krogih, ki je prišlo do izraza tudi pri prihodu Svetislava Petrovića v Zagreb. Skupina mladih in protestnih klic, ki so pa utonili v burnih ovacijah ostale publike. Petrović se je srečno preril skozi čakalnice in stopil v avto. Pred kolodvorom ga je pozdravila množica z živjo-klici in klici dol, pfui! Umetnik je bil nemalo iznenaden in ko so povedali zgodbo o pismu, kjer je sam napisal, da je Zagreb v Srbiji, je opravičevalno odgovoril, da ima dva tajnika in eno kontoristko ter da mnogo potuje in zato navadno ne piše sam pismom, kajti prejme jih dnevno okoli 4000. Umetnik je tudi pripomnil, da bo že z naslednjim vlakom odpotoval iz Zagreba.

Samomorilno kroniko mesta Zagreba je včeraj obogatel primer samomora, ki je po svoji hladnokrvni pripravljenosti in grozoti menda edinstven v kroniki. Strojvodja Adolf Bohinc, zaposlen v kurilnici delavnice državne železnice, bi moral nastopiti službo na-

slednje jutro. Prišel je kmalu po polnoči v delavnico popolnoma nepričakovano. Njegovo vedenje je zadnje čase pričalo, da se nahaja v težki duševni depresiji, ki se je od dne do dne večala. Strojvodja je v delavnici pripravil lokomotivo, pritisnil je vzvod in lokomotiva se je začela premikati. V naslednjem trenutku je skočil strojvodja s stroja in hitel kakih 20 m pred lokomotivo, ki je stala na istem tiru. Bohinc je se naslonil na desni odbijač druge lokomotive in je mirno pričakoval z vedno večjo hitrostjo bližajočo se lokomotivo. V naslednjem trenutku je lokomotiva udarila v drugo lokomotivo in odbijača sta nesrečnega strojvodjo dobesedno zdrobila. Po delavnici se je razlegal strašen krik samomorilca. Zakričal je delavcem, naj ustavijo lokomotivo, ki je drvela po tiru iz delavnice z razmesarjenim truplom na odbijačih. Ko so delavci stroj ustavili, je Bohinc padel z odbijačev in mogel samo še povedati, da je izvršil samomor. Prišel je zdravnik in policijska komisija, ki je pa mogla ugotoviti samo smrt. Samomor je povzročil med železničarji veliko razburjenje in splošno sočutje.

Včeraj si je hotel končati življenje v zagrebških zaporih 27letni politični kanjenec Marino Verzzella ki je bil pred meseci aretiran. Policija ga je osumila, da je špijontiral v prid neki tuji državi. Verzzella je čakal več mesecev na sodno razpravo, končno je pa obupal ter si prezeval žile na desni roki, ko so bili ostali kaznjenci na dvorišču. Kaznjence je izgubil mnogo krvi. Na njegovo stokanje so prihitiletni jetničarji ter mu nudili prvo pomoč. Verzzella je rodom Italijan. Ker si je z nožem zadal težko poškodbo, so ga z rešilnim vozom prepeljali v bolnico in mu nudili zdravniško pomoč. Upati je, da ostane pri življenju. Ko so ga zaslilišali, ni hotel izpovedati, kaj ga je gnalo v smrt. Najbrž se je naveličal dolgočasnega zapora. Zanimivo je, da to ni prvi primer, da si kaznjenci v zagrebških zaporih sami končujejo življenje in to zaradi malomarnosti policije, ki jih pusti v zaporu, namesto da bi jih izročila sodišču ali pa izpustila.

Naši obrtniki za svoje pravice

Vrhovni obrtniški svet je na svoji seji dne 8. septembra 1928 v Mariboru razpravljal o uredbi o odpiranju in zapiranju obratovališč ter osemurnem delavniku in je prišel do sledečega zaključka:

»Obrtniški položaj v državi je skrajno neugodno. Naše zahteve in naši protesti ne najdejo na merodajnih mestih nikakega odmeva! Rušijo se najnovejši obrtnikove pravice v pogledu obrtne zakonodaje, državna uprava spodbija kruh obrtniku s svojimi delavnicami, ugonablja ga inozemska konkurenca, tarejo ga davki in druge datarine, — preživlja dobo nasilnega proletarijata in obubožavanja. Z žalostjo konstatiramo, da ruši državna uprava s svojo neuvrednostjo in svojo brezbriznostjo najzdravejše temelje naše države.

Z uredbo o odpiranju in zapiranju obratovališč je zadalo ministristvo socialne politike v sporazumu z ministristvom trgovine in industrije goskardarskim krogom, zlasti malemu obrtniku, najtežji udarec. Omejuje mu svobodo dela in ga tira s tem v naravnost obupen položaj.

Državna uprava ni pokazala doslej nikakega razumevanja za racionalizacijo obrtnih obratov in kriza sili obrtnika, da vzdržuje svoj obrt s težkim ročnim delom, v vedni borbi za svoj obstoj.

Brezposelnosti obrtniškega pomožnega osebja ni krivo obrtništvo, pač pa oni, ki pritiskajo obrtnika k tlom. Osemurno delo, ki ne bo rešilo narode težke socialne bede, ker ležijo njeni vzroki izven obrtnih delavnic, v razdrapanih goskardarskih in političnih razmerah.

Obrtnišvo zahteva za se popolno svobodo dela in zato odločno zavrača vsako uredbo, ki bi ga v delu omejevala.

Če se pa obrtništvo bori za 10urni delavnik, naj merodajni faktorji vidijo vzroke za to obrtniško zahtevo v dejstvu, da so

baš oni izčrpani njegovo goskardarsko moč do skrajnosti ter da se oprilemle mali obrtnik kot edine rešilne bilke — dela, s katerim vzdržuje sebe in pomožne moči. In pri tem mora pritegniti k delu svoje delovne moči, če jim hoče nuditi eksistenco.

Obrtnišvo zlasti poudarja, da tendenca te borbe ni naperjena proti obrtnemu delavstvu, ker se dobro zaveda, da sta tako mojster kot pomočnik zainteresirana na procvitu podjetja. Pač pa velja ta borba onim, ki doslej sledečim svojim politično-demagoškim načelom niso čuli obilnih zahval, ki so pripeljali obrtnika a rob propasti in ki so ga prisilili, da še svoj obstoj v čim boljši in večji izloč delovnega časa! Tudi delavstvo je s svojim žrtvenim nepovolnim goskardarskim razme!

Vrhovni obrtniški svet apelira na vse merodajne faktorje, da končno uvidijo pogreško, ki so jo zakrivali na narodu s sistematičnim ubijanjem goskardarstva.

Pri tem Vrhovni obrtniški svet ne more prezreti dejstva, da se je na protestnem zborovanju obrtništva dne 3. septembra t. l. v Ljubljani izjavil oficielen zastopnik zbornice za trgovino, obrtni in industrijo proti interesom obrtništva. Obrtništvo odločno obsodba ta korak zborničnega funkcionarja in to tembolji, ker je prejel zbornične funkcije iz rok obrtništva.

Vrhovni obrtniški svet pozivlja Zbornico za trgovino, obrtni in industrijo, kot zaščitnico goskardarskih interesov obrtništva, da ta korak svojega zastopnika popravi.

V Vrhovnem obrtniškem svetu včlanjene: Splošna zveza obrtnih zadrug v Mariboru, Zveza gostilničarskih zadrug v Ljubljani in Mariboru se pridružujejo v celoti protestom in resolucijam, iznešenim na protestnem zborovanju Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani, dne 3. septembra 1928 in zahtevajo, da merodajni faktorji upoštevajo te zahteve celokupnega slovenskega obrtništva.

Beleznica

KOLEDAR.

Danes: 15. septembra 1928; katoličani: Marija sedem žalosti; pravoslavni: 2. septembra 1928.

Jutri: Nedelja, 16. septembra 1928; katoličani: Ljudmila, pravoslavni: 3. septembra.

DANASJNE PRIREDITVE.

Kino Matica: »Titanica«.

Kino Ideal: »Pat in Patachon«.

PRIREDITVE V NEDELJO.

Kino Matica: »Titanica«.

Kino Ideal: »Pat in Patachon«.

Gledališče: »Grafica Marica« v drami ob 19.30.

Medmestna tekma Ljubljana — Celovec ob 16.30 na igrišču Ilirije.

DEŽURNE LEKARNE.

Danes in jutri: Ramor, Miklošičeva cesta; Trnkoczy, Mestni trg.

Oha po 3000

Tisti, ki delajo z rokami, so pri nas zavarovani. Če katerega boli kočnik, mu zdero podočnik, če je pa bolan na pljučih, mu postržejo kurja očesa in mozole na nogah. Tako so zavarovani proti vsem telesnim nezgodam, za duševne bolezni imajo pa itak brezplačno besedo, ki pride iz ust božjih namestnikov. Ta reč se imenuje delavsko zavarovanje in ima svoje poglavito sedališče v stolnem mestu Zagrebu. Tam so pa oni dan pogurjali, da bi kazalo zavarovane delavce še kopati in kuhati v vročem zraku, da jim sile ne opeajo. In so razpisali natečaj za one, ki bodo vodili zavod za fizikalno liječenje Terapija.

Pepe je uredništva zdaj ne ve, koga bodo kuhali v vročem zraku. Terapijo ali delavce. Če bodo kuhali Terapijo, da naj pazi, da ne bo javnega pohujšanja in greha zoper moralno. Kajti bi delavsko zavarovanje ne pridobilo na ugledu, če bi vprilo delavcev slekli Terapijo do nagega. Tisti, ki bo nadziral kuhanje delavcev ali Terapije, bo imel stalno mesečno plačo 3000 Din in razen tega stanovitven odstotek kopalskih kosmatih dohodkov. Če bodo kosmatini med dohodki stanovitveni, jih bo dobival če pa jim bo stanovitnost kakor vremenu v aprilu, jih pa ne bo. 3000 Din bo pa dobival stanovitveno vsakega prvega v mesecu in si bo kupil čelega prašiča s kožo vred, da bo jedel slanino in klobase, kajti masirati debele Zagrebčanke ni karsibodi. 3000 Din bo dobival stanovitveno tudi kopalski zdravnik, kateremu so takisto obljubili stanovitvene odstotke od kosmatih dohodkov, če jih bo masirana Terapija kaj zaslužila.

Naš Pepe pravi, da ni vredno študirati medicine, osobito če ima človek velika pljuča in zdrave mišice. Delavsko zavarovanje da plača za masiranje in liječenje Terapije enako stanovitveno 3000 Din, narodno zdravje pa še manj.

Amerika neizgna enoletko Rusijo

Pariz, 14. sept. s. »New York Herald« poroča, da sta včeraj državni tajnik Kellogg in senator Borah deli časa govorila o tem, da mora Amerika priznati sovjetsko unijo. Po konferenci je podal Borah novinarjem izjavo, da pomeni pristop sovjetske Unije h Kelloggovim pogodbam nov moment, ki bo olajšal obnovu odnosov med Ameriko in sovjetsko Rusijo.

Washington, 14. sept. (be.) Pristop sovjetske Rusije k protivojnemu paktu je izzval v tujakih političnih krogih veliko zadovoljstvo. Ameriški državni tajnik Kellogg in senator Borah sta sklenila, da bosta ponovno začela vprašanje ameriškega stališča v vrašjanju priznanja sovjetske Rusije. Borah izjavlja, da je pristop sovjetske Rusije k protivojnemu paktu ustvaril popolnoma novo situacijo, ki lahko dovede do oficielnega priznanja sovjetske vlade s strani ameriških Zedinjenih držav.

Mariborski zdravniki proti Poljšaku

Trije ugledni mariborski zdravniki so podali o Poljšakovim metodah lečenja raka in drugih težkih boleznih mnenje, ki je za Poljšaka zelo neugodno.

Včeraj se je v Mariboru ponovno sestala komisija, da poda končnoveljavno mnenje v Poljšakovem zdravljenu. Oblastni odbor je zahteval od zdravnikov pismena izvedeniška mnenja, ki si pa diametralno nasprotujejo. Zato je oblastni odbor sklenil, da se vsi nadaljni poskusi zdravljenja na Poljšakovem načinu zaenkrat ukinejo, ker oblastni odbor ni kompetenten reševati ta spor med zdravniki. »Marburger Zeitung« je pa včeraj objavila mnenje treh uglednih mariborskih zdravnikov in sicer primarijev dr. Benčana, dr. Černiča in dr. Robiča.

Kaj pravi primarij dr. Benčan

Primarij dr. Benčan, šef porodnišnice v Mariboru, je sodelavnik mariborskega lista izjavil, da ima on pri končni sodbi pravzaprav najtežje stališče, ker je Poljšak vse štiri, dne 1. julija mu dostavljene pacijente na ginekološki oddelku, kratkoma lozavnil z motivacijo, da so že prebikbi in da sploh ne zdravi raka na maternici in raka v trebušni votlini, čeprav je popreje bolnike pregledala posebna komisija. Toda kljub temu si je Poljšak izbral eno pacientko, čije diagnozo se je glasila rak na maternici (!) in sicer je bila to pokojna ga. Reisert, katero je svoječasno še privatno lečil. Bolnica se je sprva subjektivno počutila bolje, toda kmalu se je njeno stanje rapidno slabšalo in umrla je, čeprav je g. Poljšak še štiri dni pred njeno smrtjo nekemu zdravniku izjavil, da jo bo popolnoma izlečil. Vsi štirje zavrnjeni bolniki pa žive še danes, dasi je bila med gotovim delom publike na podlagi tendencioznih časopisnih vesti razširjena vest, da so bili Poljšaku dostavljeni samo brezupni slučajji. »Kaj se tiče svinčenege mazila,« je izjavil dr. Benčan, »je to že staro, od mazačev vedno rado uporabljeno sredstvo, katero je že znanost davno zavrgla, ker je dkrila boljša sredstva. Na svetovnih klinikah so sprva tudi uporabljali svinčene injekcije in svinčena mazila, ki so jih pa kasneje zavrgli, ker so se pokazali maki zastrupljenja. V ginekologiji Poljšak sploh ne pride v poštev, ker je brezuspešen in naravnost škodljiv. Bolnikom se na ta način samo vlija novo upanje in zato zamude pravčasni trenutki za zdravljenje. Pokojni ga. Reisertovi bi se dalo s pravčasno operacijo podaljšati življenje. Atmosfera v Poljšakovih barakih pa ni dala misliti na kako operacijo.

Mnenje primarija dr. Černiča

Dve stvari sta, ki ju je objavil g. Poljšak in s tem pričaral neslutna upanja: 1. da razpolaga s sigurnim sredstvom zoper raka, sarkom, kostno tuberkulozo in druge dolgo trajajoče bolezni; 2. da ima v rokah preprato s katerim lahko kontrolira, če bolezen še razjeda telo.

V splošni bolnici v Mariboru sem imel priliko opazovati 17 težkih kirurških bolnikov in sicer devet primerov raka (4 na prsih, 1 na maternici, 2 na obrazu, 1 na ustnicah in 1 na debelem črevesu), pet primerov tako zvane kirurške tuberkuloze (3 na kolienih, 1 na nogi in 1 v boku), dalje 1 slučaj sarkoma v očesni votlini in 1 čvor na mečih, tako zvani ulcus permag in končno 1 primer plemije, katero je g. Poljšak na podlagi neke fotografije napačno spoznal za tuberkulozo in temu primeru tudi lečil. V vseh navedenih primerih, izvemši zadnjega, ki je bil na kirurškem oddelku, je Poljšak zdravlil s svojim mazilom brez mojega sodelovanja in vsem je pred lečenjem obljubil, da bodo popolnoma okrevali.

Rezultat tega lečenja je pa po dveh mesecih sledeč: Ozdravil ni nobenega bolnika, dočim sta en kirurški in en ginekološki pacijent umrla. Pri vseh ostalih bolnikih se pa pomika bolezen v medicinsko znani smeri. En bolnik s prsnim rakom je pa naravnost v nevarnosti, ker je po krivdi g. Poljšaka, ki ga zdravi že od božika, torej devet mesecev, zamujen. Pravčasna operacija bi ga sigurno rešila. To velja tudi za en slučaj ustegega raka. Sicer imam pa namen o posameznih kirurških slučajjih podrobno pisati v strokovnih glasilih.

O žudežnem preparatu, s katerim lahko dožene, če se bolezen že nahaja v telesu, nam g. Poljšak ni pokazal ničesar. Ta žudežni preparat je samo pobožna želja g. Poljšaka in sicer kot vaba za naivne ljudi. V splošnem ugotavljam, da Poljšakovo zdravljenje raka, sarkoma in kirurške tuberkuloze ne pomeni nikakega napredka za medicino, marveč povratek v srednji vek, ko so z različnimi mazili bolezni »potegnili« iz telesa. Končno moram obžalovati, da se je sfera g. Poljšaka radi pisane nekaterih listov raznesla po vsej Evropi in vrgla na Slovenijo kaj čudno luč. Zato je popolnoma v redu, če pride ta sfera v najkrajšem času pred sodišče, kjer je dana možnost popolne razjasnitve.

Duševni profili četrte generacije

Kaj pravijo o sebi naši mladi umetniki, ki so se z razstavo svojih del predstavili publiki in ki hodijo v upodabljalni umetniški svoja pota.

Dne 2. t. m. je mojster Rihard Jakopič otvoril razstavo mladih slovenskih slikarjev, ki so kdo ve iz kakšnega vzroka dobili ime četrta generacija. Tedaj je završalo v vrstah naših umetnostnih zgodovinarjev in kritikov. Belili so si glave in šteli in študirali ter slednjič dognali, da mladi razstavljenci nikakor niso četrta generacija v zgodovini naše slikarske umetnosti. In hudo so jim zamerili in se jezili.

Naš urednik je mlade umetnike poboril, kako da so baš četrta generacija in ali se niso nemara ušli pri študiju umetnosti slovenskih generacij. Odgovorili so mu, da se jim samo zdi, da so četrta po redu, da pa to ni poglavitno. Razstava bi se lahko imenovala »Pri kranski klobasi«, ali pa, »Pri kozlostrelcih« ali pa se »razstava ljubiteljev novodobnega aktualnega realizma«. V vseh primerih bi publika vedela o mladih umetnikih ravno toliko, kolikor ve sedaj, ko se imenuje četrta generacija. V prvem primeru (razstava pri kranski klobasi) bi bil uspeh razstave nemara še največji, kajti pri občinstvu in kritikih bi vzbujal iluzijo duševnih in telesnih naslad. Tudi obisk bi bil večji in umetnostni zgodovinarji bi se manj razburjali.

Da bo pa pomota popravljena, so razstavljenci izročili našemu uredniku svoje duševne profile, katere sedaj objavljamo. Manjka samo Olaf Globočnik, ki se ne kaj dni trudil, da bi ovekovečil svoj duševni profil s peresom in besedo na papirju, pa se mu ni posrečilo.

Fran Pavlovce

Postanska in nič važna je moja biografija. Morda je važna, namreč samo za mene, da želim slikati samo Pavlovce, nič več in nič manj.

Impresionizem in ekspresionizem, kubizem, fauvizem, dadaizem, izem iz izem, francoska šola, nemška šola, ta ali ona šola, vse to diši po kasarni. Smrdi po vojaškem biksu. Siti smo kasarn. Sicer pa, kaj bi delali ljudje, da nimajo civilistov in kasarn, kapralov in generalov, ordnov in zvezd, Mussolinijev in Kelloggovega pakta, vojake in miru, biblije in »Slovenskega Narodca«, mladih in starih, I., II., III., IV. in X. generacije. Čisto nepomembna je torej moja avtobiografija. Človek sem, ki vstaja z dnevom in gre z nočjo spat, ki si vsako jutro čisti zobe, ali pa tudi ne, kadar nimam denarja za zobni prašek. Ne trpim na nobeni bolezn, razen na občutnem pomanjkanju novodobnih idej! Sem torej brez idej! Moja purgatorska dušica se še vedno veseli hrastovega drevesa v Mestnem logu, moje plave oči se pa radost ob pogledu na belino cerkvice na Rožniku. Čutim, da je to hrastovo drevo in ta belina cerkvice na Rožniku dovolj velika ideja in vredna realizacije na platnu. Skromna ideja, za mene pa vredna vsake žrtve. Kdor želi več, se mora obrtniti drugam, na pr. na Dunaj, Monakovo, na Franca v. Štucka, Böcklina itd.

Povejte nam, gospodje, kar je proketo vašo za vas in za nas, povejte nam že enkrat, kaj smo prav za prav mi? Ali smo narod, ki se šele začel živeti, ali smo narod, ki hoče umreti še preden je začel živeti? Ali smo na periferiji Balkana ali Evrope? Ali smo »pankariji« ali »evropska gospoda«.

Mislím, da je to aktualnejši problem za nas kot sodobna, aktualna nova stvarnost, o kateri pravi umetnostni zgodovinar A. W. v ugledni nemški reviji ob priliki evropske umetnostne razstave v Hamburgu l. 1927: Die neue Sachlichkeit ist als Abortus schon gestorben.

Nisem babica, zato nočem mečkati po rokah tujega mrtvoorjenčka.

Moje skromno mnenje je tudi, da je za nas mlade slovenske oblikovne torejorje častnejše od »sodobnega novega realizma«, da zabademo svoja kopja tam, kjer so nehali Petkovšek, Grohar, in kjer se še bori naš matador Jakopič. Če so ti kaj ustvarili, o čemer jaz ne dvomim, potem je naša dolžnost in edina možnost, da nadaljujemo njih delo. Če pa niso nič ustvarili, povejte nam, da si preskrbimo druga ogledala, da poiščemo v tujini zavržena embrija, s katerimi bomo krasili našo notranjo revščino.

Danes smo v resnici že tako daleč, da ne potrebujemo več izdelkov evropskih tvornic in ne idealov sodobnega realizma (Made in Germany, Hoch, dreimal Hoch!). Čas zahteva od nas nekaj več, resnično nekaj več. Čas zahteva, da s svojimi očmi zreemo resničnemu življenju v obraz. Pa človek, ki je brez duše, zastojni išče v sočloveku dušo. Ne bo je našel, nikdar ne, ker je sam nima.

Miha Maleš

Pred letom dni sem prvič stopil pred slovensko javnost z razstavo v Jakopičevem paviljonu. Priznati moram, da se me je takrat polastil neki nerazumljiv, a sladki strah. Razstava me je na navdušila in mi dala veliko moči. Pa ne zato, ker so me ugodno kritizirali in ker nisem dosti prodal. Življal sem, če je publika zasmehovala in se zgražala. To so bili najlepši dnevi v mojem. Takrat sem pisal mračnem, življenju. Kaj zato, če sem bil mesec dni po razstavi že »suh«! Denar ni važen, važna je, da sem nekaj dosegel. Mi, slikarji, smo skromni. Kaj denar! Samo odzdravite nam. Saj nismo domišljajvi in samozavestni. Vi se nam vedno bolj oddaljujete. Mi smo vedno odprti pred vami v naših delih. Zato ne hodite mimo nas in ne sodite nas površno. Jakopičev paviljon je hiša, ki je toliko v srečo, kolikor v nesrečo našemu narodu! Nastala je procesija diletantov, ki dere v to »hišo«. Bilanco tega smo praznovali letos v juniju. »Solmašter« je pomolil nos v umetniško razstavo. Naslednji dan si je naročil Deutsche Kunst und Dekoration, postal je slikar in slaven.

Ali »pionjer« je sanjal neko noč, da je umetnik. Ni hotel biti več uradnik, temveč slikar in narod ga je občudoval. Narod je te lažnike spoznal, oddaljil se od njih in s

tem se je oddaljil tudi od pravega umetnika. Tako je zgubil intelektualce stik z ustvarjalnim umetnikom.

Zakaj slikam zadnje čase pretežno rožice? Umetnik težko odgovarja na vse vprašaje. Med mena, in rečami se je zgodilo nekaj čudnega. Dosedaj sem hodil mimo njih; nisam jih videl in ne razumel. Bila so mi kakor kamen ob cesti: brez vonja, barve in deviške lepote, sedaj sem vesel, da sem se jim približal: one so nov svet, nova po mladih življenja za mene. Približujem se rožicam polihoma, korak za korakom...

Nikolaj Pirnat

Napisati nekaj o sebi je po zahtevu umetnika. Tako je zgubil intelektualce stik z ustvarjalnim umetnikom.

Imam 24 let. Postava: srednja. Posebni znaki: brada. Značaj: vihrav. Curriculum vitae: Neverjetno lepa mladost do 15. leta. Ljubimček rodbine in okolice. Nenaden preobrat: revščina, bolezn, izleti po svetu, akademija, krokerije, reakcija, Pariz, Mari bor in sedaj Ljubljana. Ljubub vsemu občutim veliko ljubezen do življenja: nekaj samomorilnih poizkusov v dobi »Sturm im Drang« pa ne pride v poštev!

Moje delo: Jakopičev paviljon, vsak dan od 10. do 18. vsem na razpolago. — To bi bil najlepši zaključek! Pa tako je: kometarja treba! Torej:

Bil sem na najlepši poti da postanem Mestrovicjev epigon. Ni danes mojstra, ki bi ga tako spoštoval kot njega. Ali nekaj je uplo v meni: prijatelj, ne po tej stizil! Preveč jih je, ki ne občutijo, da je delo tega mojstra tako zaključeno v samemu sebi, da je vsaka dopolnitev in variacija na dano temo odveč in — skoraj smešna! (Lahko mi očitajo Tolstoj: confiteor! Šola zapusti sledove. Toda kdo je tisti, ki bo za lučal kamen v mene: ali ima čisto vest?)

Zaoril sem v nove brazde. Do izčiščenja je daleč: kje je še starost! Nobena doba v zgodovini tega planeta ni bila tako silna, kot je naša. In to zato, ker živimo v njej! Prelom dveh svetov! Novi materiali, novi pogoji ustvarjanja, nove forme, božanski čast nastajanja: nov človek se bo rodil. In če me merodajni faktorji obsodijo na »elustratorja«, na »tendencioznost«, — svobodno, — jaz sem zadovoljen! Ko sem kot petnajstleten fant bežal po kmetih za kilo moke, za žlico masti (med vojno!) so se mi odprle oči. Spoštujem čut solidarnosti. Konec.

Mira Pregljeva

O sebi ne vem ničesar. Stara sem 23 let, to je znano, in upam da to popolnoma upravičuje mojo nevednost. Že dva dni sedaj z najboljšim namenom premišljam o tem važnem problemu, toda zaman. Upam pa, da bom za svojo petdesetletnico o tem bolje poučena. Seveda, če jo srečno in slavno pričakam, drugače si tudi ta trud prihranim.

O slikarstvu v splošnem imam samo včasih svoje nazore. To je, kadar sem sama. Tudi ne vem, če bi jaz, ali pa kdo drugi kaj profitiral, ko bi se jih publiciralo. Italijanske renesanse nimam rada in francoskega klasicizma tudi ne, zato tudi Picassa samo pogojno, v kolikor je učenec El Greca.

Mestrovic mi ni posebno pri srcu, prav zoprotni so mi pa, francoski štipendisti-laskarji.

Danes sem ves popoldan jabolka obirala in sem najbrž zato tako čudno navdahnjena. Živim v pušavi, samo konzerve še manjkajo. Za sedaj imam koreninice. Šte sami to že kadaj poskusili, gospod urednik?

Se nekaj! O svojem delu (ne mislim obiranje jabolk) imam pa najraje, če drugi o njem govorijo — in jih jaz ne slišim!

Janez Mežan

Jaz, študent Janez Mežan, sem bil granjan v risanju in slikanju.

To pa šele sedaj, ko imam že pravico, da kot profesor zgoraj imenovanega predmeta kakemu paglavcu »spacam« izpričevalo.

Oh, kako je hudo biti študent! Danes šele sem toliko doštudiral, da spoznavam to menda že zelo staro resnico. Pa menda ne pomaga nič. Škoda, da stvarnik ni tako napravil, da bi padali z neba ne študentje, ampak modrijani in popolni umetniki. Koliko grenkobe, neprespanih noči, grajanj, očitkov, klofut, neizpolnjenih hrepenenj, iluzij in vseh drugih nesreč bi bilo prihranjenih ubogim študentom. Ali ni bilo lastno, da moramo celo življenje samo »čivkati« in capljati po štirih, ker ne moremo po dveh. Učimo se.

Edina uteha in razvedrilo je še to, da pride kaka usmiljena duša, ki študenta pouči, da ne »čivka« prav in da mora postaviti desno nogo pred levo in ne narobe.

Edino to, pravim, mi še lajša študiranje in me varuje, da se ne »derem« kot drugi in ne prestavljam obeh nog naemkrat. Zato pa študirajmo dalje. Če do smrti ne bomo učeni, bomo pa po smrti.

NAJCENEJŠA ZABAVA
so lepe povesti.

Naročite: TOLSTOJ: Rodbinska sreča. Roman. — Broš Din 26. — vez Din 34. — KERSNIK J.: Testament. Povest. — Broš. Din 18. — vez Din 26. — KNJIGARNA TISKOVNE ZADRUGE v Ljubljani in Mariboru.

Na domu pesnika Prešerna in čebelarja Janše

V premišljevanju, kako naj porabim dopust, sem sklenil posetiti rojstni hiši dveh naših zaslužnih mož divne Gorenjske, Franceta Prešerna in Antona Janše.

Rojstne hiše Antona Janše, odličnega čebelarskega strokovnjaka, ni več in tudi nobenih sorodnikov tega rodu. Prvotno hišo, ki je bila lesena, je sedanjí lastnik podri menda že leta 1902 ter postavil poleg zidanó hišo, na katero je tudi vzdal spominsko ploščo.

To ploščo mu je vzdalo Čebelarsko društvo leta 1848. Iz nje je razvidno, da je bil Anton Janša prvi čebelarski učitelj na dvoru cesarice Marije Terezije.

Edina priča na Janšo je še sedaj precej dobro ohranjen čebelnjak iz leta 1740., v katerem je kuharjev Tone gojil čebele.

Od tod komaj 20 minut se nahaja vas Vrba, kjer je pred 128. leti zagledal luč sveta naš največji pesnik France Prešeren. Hiša, pravi gorenjski tip, stoji južno od cerkve malo v bregu, tako da vodijo do glavnih vrat stopnice.

Radi neprestanih obiskov, ki postajajo gospodinji že nadležni, se me ni preveč razveselila; v splošnem je pa ljubeznjiva gospa.

Stopnice pred hišo, ki so značilne za Prešernovo dom, je radi razpadajočega stanja nameraval sedanjí lastnik g. Jožef Vovk že odstraniti. To so mu preprečili znanstveniki, češ da mu bodo stroške za obnovo stopnic krila razna dobrodelna društva, kar se pa do danes še ni zgodilo. Bolj tragična usoda pa je zadela idilično slamnato streho, ki je pokrivala pesnikov dom. To streho je sedanjí lastnik zamenjal z opeko in zato je naletel na hud odpor. Jožef Vovk pa pravi, da nima nič proti temu, če mu hišo zopet pokrijejo s slamo, samo stroškov ne more prevzeti.

Dobil sem tudi na vpogled spominsko knjigo, v kateri piše v spomin svojemu bratranču Jožefu Vovku, posestniku Prešernove rojstne hiše Prešernova hčerka Ernestina Jelovec v Ljubljani 15. IV. 1901. Iz tega je razvidno, da te knjige ni osebno izročila tega leta. Šele pozneje l. 1903 piše v knjigi: Ti svetli kraj v spomin na moj poset v Vrbi. To leto je bivala tam tri mesece, a pozneje se v knjigi ne oglasí več.

Te knjige je bila že popolnoma popisana in zato sem jo odnesel v licejsko knjižnico. G. ravnatelj dr. Šleibinger je takoj poskrbel vse potrebno pri zvezi za tujski promet, da se knjiga zopet obnovi.

Vse stroške za novo knjigo bo krila Zveza za tujski promet, kateri naj bo na tem mestu, kakor tudi g. dr. Šleibingerju v imenu vseh Prešernovih čestilcev izrečena najlepša zahvala.

Nova knjiga je prvovrsten Bonačev izdelek, vezana v trpežno usnje in vložena v krasno šatuljo. Zanimivo je, da je tudi l. 1901. Prešernova hčerka Ernestina Jelovec naročila spominsko knjigo za Prešernove častilce pri trvdki Bonač, kateri se je zahvalila, da je knjiga tako junaško prestala celih 27 let in je še prav dobro ohranjena, tako da bo v pokoju lahko preživela še 500 let.

P. F.

Pri ljubljanski vedeževalki

Saj bi vam povedal, kje stamuje, toda potem reva ne bi imela miru in bi jo preganjali še »vetraut«, pred katerimi ima vedeževalka respekt. Mene, ki sem je obiskal, je namreč takoj nezaupljivo vprašala, če sem »vetraut« ali imam stike s policijo.

Stanuje nekje na periferiji mesta. Ima prav čedno sobico s štedilnikom, nekje nad polico visi lurska mati božja, pod njo pa gori večno olje v leščerbi. Sov in kač, »etopirjev in mačic ni v njegovem stanovanju, ki sploh ni podobno briogu vedeževalke. Ženica sama je že priletna, neverjetno gobezdava in ve povedati razne zanimivosti z dna ljubljanskega življenja, zlasti pikantnije in škandalčke iz boljših krogov. Saj ima že nad šest križev na hrbtu in je že mnogo doživela, a še več so ji pravili dobri znanci in znanke, ki prihajajo v velikem številu v posete. Pripoveduje, da je bil celo rajni — bog mu daj sveta nebesa — Mantecucoli njen gost in da so jo posetile neke baronese in princ, ki ga pa noče izdati.

Vse to mi je zaupala mimogrede, potem me je pa vprašala, kaj me je pravzaprav zaneslo k nji. Vedel sem, da mi ne zaupa in zato sem se brž zlagal, da imam doma velik špeit in še več drugih neprilik da me tare. Prosil sem jo, naj mi prorokuje iz kart bodočnost.

— Iz kart? — se je začudila in napravila nedolžen obraz. »No, veste, kortenslogerica pa nisem! In pogledala me je grozeče, napol zvedavo, napol v strahu. Toda nisem se dal ugnati. Vedel sem, da rada vrže karte, da pa jo je treba šele pripraviti do tega, kar je zlasti napram moškim skrajno nezaupljiva. Končno se je udala in izza nedrj je potegnila karte, ki so bile menda iz dvajsetega stoletja po Kr. Slike na kartah so že davno obledela in samo gotovi fragmenti so pričali, da so bile te karte nekoč karte. Toda ženica jih je spoštljivo vzela v roke, pripomnila pa je, da ima še ene, če ravno tem ne zaupam. Potlej je pa pričela...

Ceremonij ni delala posebnih, marveč je karte dobro zmešala, napravila je kupček in moral sem jih privzdigniti. Iz kart je sestavila kolobar in istočasno, ko so padle na mizo, je pričelo deževati iz njenih ust:

»Oprostite, ampak vi imate hudega sovražnika. Ta vam je nevaren in bi vas rad izrinil iz službe. Bojte se ga! Na drugi strani se vam obeta denarno pismo iz Amerike. Tam imate sorodnike! Neka blondinka šikla za vami, na katero je žena prav ljubosumna. Toda brez poviča. Smrt grozi

vaši žlahti. Nekdo iz vašega daljnega sorostva bo umrl. Ti dve karti kažeta, da boste okradeni, obenem vas pa čaka velika sreča. Krst v rodbini bo najbližji dogodek...

In zopet je zmešala karte. Še enkrat sem privzdignil in polagati je začela drugo vrh druge. — ... da, res boste okradeni in tudi krst bo pri hiši. Denar je že na poti. He, čaka vas še obilo sreče!

Tako je šlo vse po vrsti: smrt, tatvina, krst, sreča, prepri, ljubosumnost, pismo iz Amerike itd. Imel sem torej vsega dovolj. Ujundno sem se zahvalil ženici za njena pojasnila in ji odmil kovača. Rekla je sicer, da ne zahteva odškodnine, ker bi imela sitnosti s policijo, toda prostovoljne prispevke rada spravi.

Ošel sem in obstal za bližnjim vogalom. Videl sem, kako sta k stari vedeževalki zavili najprej dve zaljubljeni študentki, nato je prišla neka vpokojena tobačna delavka, tam se je ustavil tudi izvošček Pepe in mlekarice s posavja, z Rudnika, z Drenovega griča, pa iz Kosez, Kurje vasi in Kravje doline. Eni so jo zapuščali zadovoljnih obraza, drugi bolj čemerni, kakor so pač nanesle prilike in karte...

Priznati moram, da je ženica talent, talent za retoriko in talent za laži. Sicer pove samo to, kar vržejo karte, toda malce se pa le laže. Ampak še sreča, da moja žena ne ve za njen naslov, kajti utegne ji še natvezati, da ona blondinka res šikla za menoj.

—x.

Ustroj in izgledi naših srednjih šol

Zanimiva izjava ravnatelja trgovske akademije ter ravnatelja državne realke in realne gimnazije. — Vzroki slabih učnih uspehov na naših srednjih šolah.

Dr. BÖHM LUDOVIK, RAVNATELJ DRŽ. TRGOVSKE AKADEMIJE. Ljubljanska trgovska akademija je strokovna šola, ki pripravlja učence predvsem za praktične poklice. Absolventi našega zavoda imajo odprti izredno mnogo poti za praktično poklicno udejstvovanje v življenju. Tako stopijo absolventi lahko v državno službo, v železniško službo, v službo rečne plovnice, v ministrstvih zavzamejo lahko položaje v vseh oddelkih gospodarskega značaja. Še večje je pa po te udejstvovanja naših absolventov v svobodnih poklicih. Tu morejo delovati v vseh panogah trgovine in industrije, to se pravi, v bankah, trgovini, industrijskih podjetjih, agenturah itd.

Učni program trgovske akademije je tako urejen, da nudi dijakom poleg glavne strokovne izobrazbe tudi splošno izobrazbo. Djak se torej izobrazuje strokovno in hkrati je poskrbljeno za njegovo srčno izobrazbo. Učni načrt šole je tak, da se po njem poučujejo predmeti, ki jih pogrešajo učni načrti sličnih šol. Sicer je pa šola orijentirana strogo narodno gospodarsko in v to je usmerjen tudi pouk.

Absolvent šole ni prisiljen, da si išče kruha v mejah domovine. Izobražen in podkovan je tako, da so mu odprta pota v inozemstvo, kjer more spopolniti svoje znanje in tako veliko koristiti domovini, ko se vrne. Napaka vseh sličnih šol dosedaj je bila, da se mladina ni učila že v šoli delati. Smisla za delo, za pravo ustvarjalno delo, učenec preje v šoli ni mogel dobiti. Živimo pa v takih časih, da nam je treba predvsem delavcev, ustvarjalnih delavcev na vseh poljih narodnega gospodarstva. Trgovska akademija se sedaj nahaja kot gost v poplusu Srednje tehnične šole. Razumljivo je, da se ne more razviti tako, kakor bi bilo želeli. Vendar obstoja društvo Trgovska akademija, čijega cilj je zbirati sredstva za zgradbo poslopja trgovske akademije. Upati je, da bo društvo v doglednem času v stanu sezidati svojo šolo s pomočjo našega požrtvovalnega trgovskega stanu in industrije.

Društvo Trgovska akademija je tudi ustanovilo fond za štipendije, ki se bodo podeljevale najboljšim absolventom šole za študije v inozemstvu. Letos oddeta prva dva dijaka v inozemstvo, da s pomočjo denarne podpore iz tega fonda tam spopolnita svoje znanje in se specializirata.

MAZI JOSIP, DIREKTOR DRŽ. REALKE IN REALNE GIMNAZIJE. Namen srednje šole je, da nudi mladini višjo splošno naobrazbo, pa jo pripravlja za fakultetske študije.

Najstarejši in najtežji tip je humanistična gimnazija, ki temelji na vrednotah starih klasičnih jezikov, močnejši razvoj matematičnopriradnoznanskih ved je rodil časovnih razmeram prilagojeno in na vzgojnih elementih moderne kulture slonečo realko, v novejšem času pa se jima je pridružila realna gimnazija, ki skuša zadostiti na obe strani.

Realka uvaja učence z izdatnim poukom matematičnih strok v čisto in v uporabno prirodnoznanstvo, navaža jih funkcionalno misliti in prirodnoznanstvo opazovati. Goji moderna jezika francosčino in nemščino ter posreduje tako spoznavanje razvoja in posebnosti dveh velikih kulturnih narodov. Znanje modernih jezikov je danes potrebno za vsak znanstveni poklic. V središču humanističnega pouka na realkah sta matematična in zgodovina, ki vzgajata srce, dušo in značaj.

Realke imamo v naši državi v Beogradu, Splitu, Ljubljani in Mariboru. Zadnje tri so sedemrazredne, pa se s prihodnjim šolskim letom razširijo na osemrazredne. Učni razred za osemrazredno realko je izdelan. Vpliv osmega leta bo gotovo velik, saj bo dosedanja učna snov porazdeljena na osem let, kar bo realce razbremenilo, jezikovni pouk bo razširjen in poglobljen, kot nov predmet pa se uvede v zadnjih dveh razredih filozofska propedeutika. Francosčina se bo pričela z s prvim razredom, nemščina s tretjim razredom, pouk v matematično prirodnoznanstvih predmetih



Za pranje volne in svile!

pa dobi večji razmah. Pametno je, da ostane pouk petja v I. in II. razredu za vse učence obvezen, pa tudi, da se omeji lepopisje samo na prvi razred in na eno tedensko uro za priučenje francoske pisave, ki jo rabi realce pri geometrijskem risanju.

Z dovoljenjem ministrstva za prosveto se je letos otvorila v 5. razredu realnogimnazijske paralelke, s tem sta pod eno streho realka in realna gimnazija. Ker je učni načrt za nižje razrede za oba tipa isti, bo dijaki, ki se je po dovršeni nižji stopnji oddolili za študij matematično prirodnoznanstvih in tehničnih strok, nadaljeval na realnem oddelku višje stopnje, dijaki pa, ki se namerava posvetiti drugim znanstvenim strokam, bo prestopil na realnogimnazijski oddetek višje stopnje, ne da bi menjali zavod in učitelje.

Vsaka srednja šola bi morala nadarjenim dijakom nuditi tudi priliko, da se priuče še drugim modernim jezikom, predvsem slovanskim, omogočiti jim udeležbo fizikalnih, kemijskih in bioloških vaj. Popolno izvedbo navedenega zadržuje zaenkrat nedostajanje potrebnih kreditov.

Kaj naj povem o vzrokih slabih učnih uspehov na srednjih šolah? Predvsem je povdariti, da izkazuje humanistična gimnazija že z doma večje daleko boljše in inteligentnejše dijaški material kot pa realka in pa realna gimnazija. Če dalje pomislimo, da so faktorji vzgoje dom, šola in okoliš, če vemo, da je vez med domom in šolo neskočno rahla, pa upoštevamo današnje socialne nepravilke in nezdravo družabno obeležje, nam bo marsikaj umljivo. Saj je velikansko število učencev, ki so mnenja, da se z obiskom predpisanih šolskih ur popolnoma zadostijo svojim šolskim dolžnostim, šole prosti čas pa neusmiljeno tratijo. Pa je vendar velika resnica, da domačega dela samo šolski pouk nikdar nadomestiti ne more. Šola sama pa se morebiti preveč ozira na razum, premalo pa na voljo in čut dijakov. Zato bodo uspehi takoj boljši, kakor hitro se ob pravočasni izločitvi ne sposobnih učencev posreči šoli in domu zbuditi v mladini smisel za delo, veselje do dela, pripravljanje, da je delo potrebno. Danes doseže to samo učitelj, ki je močna in izrazita osebnost. Spoštovanje učenca do učitelja rodi čudeže, istotako pa tudi obratno. Omenim še, da je glede telesne vzgoje prepuščena mladina sama sebi. Tistih par uric šolske telovadbe ne pomeni dosti. Zato je nujna potreba, da se čimprej ustvari boljše razmerje med izobrazbo duha in telesa, zakaj tudi v tem nesoglasju tiči dosti vzrokov šolskih neuspehov.



Dnevne vesti.

— **Zahvala KDK dr. Kramarju.** V četrtak se je zglasil v klubu poslanecev in senatorjev češkoslovaške narodnodemokratske stranke bivši državni tajnik v našem notranjem ministristvu in član izvrševalnega odbora KDK Vočeslav Vilder, da se v imenu KDK pristočno zahvali dr. Karlu Kramarju za iskrene simpatije do jugoslovenskega naroda in državnih interesov Jugoslavije, kakor tudi za pomemben članek, ki ga je objavil 2. tm. v »Narodnih Listih«. S tem člankom je dr. Kramarj dokumentiral razumevanje za razmere v Jugoslaviji in za stališče KDK glede na celokupne državne interese. Članek je vzbudil v Jugoslaviji veliko pozornost in je imel blagodejen vpliv na razvoj političnega položaja. Posl. Vilder se je zahvalil narodno-demokratski stranki tudi za to, da je poslala v Jugoslavijo svojega generalnega tajnika F. Hlavacko, da temeljito prouči politični položaj in obvesti o njem češkoslovaško javnost.

— **Proslava Koseskega.** V rojstni vasi Ivana Vesela-Koseskega viliškega pesnika, in narodnega produlitelja Spodnjih Koses pri Lukovici se bo vršila 23. t. m. proslava 130-letnice njegovega rojstva in 30-letnica odkritja spominjske plošče. Dopoldne ob pol 10. uri bo maša, cerkven govor in sprevod. Nato pozdravi zastopnikov oblasti in društev. Ob 12. uri bo kosilo, popoldne pa vrtna veselica s srečolovom. Igrala bo godba iz Mengša. Vabijo se društva in posamezniki, posebno pa oni, ki imajo narodno nošo. Vstopnine ne bo. Preskrbljeno bo za vožnjo iz Domžal ter tudi za hrano in pijačo po zmernih cenah. Slavnost se vrši ob vsakem vremenu. K obilni udeležbi vabi Pripravljalni odbor.

— **Iz državne službe.** Premeščen je politično — upravni uradnik Ivan Forčesin od velikega župana v Mariboru k sreskemu poglavarju v Celju.

— **V naše državljanstvo so sprejeli** zobotehničarka iz Ljubljane Albina Forster, posestnik iz Slovenske Bistrice Jakob Pausch, posestnik iz Sadirova Iv. Forbach, posestnik iz Podbrezja Jakob Kováčič in Marija Schwarz iz Sv. Lenarta.

— **Tečaji iz srbohrvaščine v Pragi.** Klub modernih filologov in češkoslovaško-jugoslovenska Liga v Pragi prirediti tudi letos tečaje srbohrvaščine, ki se prično 1. oktobra.

— **Mednarodni kongres privatnih nameščencev.** Danes se je pričel v Draždanih mednarodni kongres privatnih nameščencev, na katerem je zastopan tudi zagrebški savez bančnih uradnikov in nameščencev po svojem delegatu F. Kurtzicu.

— **Sadna letina na Koroskem** se je letos dobro obnesla, zlasti dosti je jabolk. Trgovci iz Slovenjgradca so jih nakupili v Dravogradu več vagonov po 1 Din kg.

— **Naš izvoz medu v Švico.** V začetku pomladi so imele čebele zelo neugodno vreme, tako da so jih morali lastniki še pitati. A ko je cvetela jelka, so si hitro opomogle ter napolnile ule s sladko strdjo. Iz ljubljanske okolice se je poslalo v Švico več vagonov medu, ki je vrgel čebelarjem jako lepe denarje. Med njimi so taki, ki premejo zanj po sto tisoč dinarjev in več.

— **Nova razdelitev države na finančne oblasti.** Finančni minister dr. Subotić izdaje osnutek uredbe o organizaciji finančne službe. Po tem osnutku bi bili odpravljene vsi dosedanj davčni uradi, finančne delegacije itd. V vsakem srezu bi bil ustanovljen finančni urad in država bi se razdelila na 13 finančnih oblasti.

— **Direkcija za zračni promet.** V kratkem se ustanovi v Beogradu direkcija za zračni promet, ki bo pod kontrolo prometnega ministristva. Vsako privatno letalo mora biti zabeleženo v registru, ki ga bo vodila ta direkcija. Za nakup privatnega aviona ni potrebno dovoljenje vojnega ministristva.

— **Zatvoritev planinskih koč.** SPD v Ljubljani naznanja, da se dne 16. t. m. zatvori Krekova koča na Ratitovcu in Vodnikova koča na Velem polju. V področju Savinjske podružnice se zatvorijo 17. t. m. Frischaufov dom na Okrešlju, Koča na Korosici, na Mrzlic in na Mozirskih planinah. Obiskovalcem Ostrice je po tem času na razpolago pol ure od Korosice oddaljena, neokrobrana Kočbekova koča. Piskernikova in Tillerjeva koča v Logarski dolini ter Celjska koča so okrobrane vse leto.

— **Medija-lake.** Pretekli teden (6. t. m.) smo imeli živahen hmeljski trg. Več stotin bal hmelja smo spravili v denar. Nekateri posetniki so ga prodali po 35 Din kg. Tisti pa, kateri niso vedeli za hmeljevo tržno ceno, so ga vrgli tja po 20 Din. Kupci so bili tuji, a med njimi tudi domači prekupci.

— **Letošnje poletje** je bilo v tukajšnjih toplicah več profesorjev Slovencev in Hrvatov iz Sušaka. Imeli so hrano in stanovanje po 45 do 50 Din na dan. — V Sveti planini je znamenit antimonov rudnik. Glavna žila je 75 cm debela. Eksploatacija rudnika se je med vojno ukinila, danes ima obratovanje v rokah neke francosko-belgijske družbe. Zanimivo je, da so pri kopanju našli tako stare, lesene opore, kar prica, da se je v Sveti planini kopala antimonova ruda že pred stoletji. — Prvi poljski pridelek t. j. ječmen in rž, sta bila lepa, pšenica pa slaba, poznejši pridelek je pa trpel radi suše, da nismo dobili tega, kar smo pričakovali.

— **Vreme.** Radi ač neradi se bomo morali sprijazniti z jesenskimi deževjem, ki je tem neprijetnejše, ker smo imeli krasno poletje. Včeraj je sicer deževalo, toda barometer je stal razmeroma precej visoko, danes je pa zopet nekoliko padel in vse kaže, da bo imeli jutri slabo vreme. Včeraj je bilo lepo samo v Skopju, povsod drugod pa oblačno. Največ dežja smo imeli v Ljubljani. Močno je deževalo tudi v Mariboru in Splitu. Vroče imajo samo se v Skopju, povsod drugod se je pa ozračje že znatno ohladilo. V Skopju je bilo več-

raj 34. v Splitu in Beogradu 27. v Dubrovniku 26. v Mariboru, 19 v Zagrebu 18. v Ljubljani 16.6 stopinj. Danes jutraj je kazal barometer v Ljubljani 764 mm, temperatura je znašala 13 stopinj.

— **Pri odelosti, krču, sladkorni bolezni** Vam zboljša grenčica Franz — Josef prebavo. Številna strokovna poročila potrjujejo, da so tudi na protinu in sladkosti bolni prav zadovoljni z učinkom vode Franz Josefa. Dobi se v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah 26-T

— **Izšel je prvi esperantsko — slovenski in slovensko — esperantski slovar.** Naročila sprejema »Klub esperantistov v Ljubljani«, Narodna knjarna.

— **Krasna izbira bluz, otroških oblek po nizki ceni.** Kristofl-Bučar, Stari trg 9.

— **Sanatorij dr. Lakatos.** Baden pri Dunaju. Dietetika, zdravljenje srca, žveplene kopeli. Jesenska sezona v polnem obratu. Zmerne cene. 685-n

— **Jutri v Novo mesto na skupščino C. M. družbe.** Vožnja polovična. Vlak odhaja jutraj ob pol 8. in se vrača ob pol 9. v Ljubljano. Kdor se zanima za narodno obrambeno delo, se bo gotovo udeležil skupščine. 688-n

— **Nov načel pranja.** Perilo se namaka nekoliko ur ali kar čez noč, jutraj se pa kuha pol ure v raztopini Radiona. Tako se nadležno pranje izpreminja v zabavo.

Iz Ljubljane

— **Iz Proslava proboja solunske fronte.** Ljubljanski pododbor Udruženja rezervnih oficirjev je proslavil danes desetletnico proboja solunske fronte. Ob 7. jutraj je daroval š. p. Alilanci, bivši dobrovoljec na solunski fronti, ob asistenci dveh č. p. trov v franciškanski cerkvi mašo zadušnico za padle bojevnike. Zadušnice se je udeležila celokupna uprava ljubljanskega pododborja. Aktivni častniki pa pijeletni svečanosti niso prisostvovali. Po maši se je vršil v pisarni pododborja članski sestanek, na katerem so naši rezervni častniki skromno proslavili desetletnico tega velikega zgodovinskega dogodka. Nj. Vel. kralju in vojnemu ministru je bila poslana pozdravna brzojavka.

— **Iz Seja ljubljanskega občinskega sveta.** V torek 18. t. m. se bo vršila ob 17. redna javna seja občinskega sveta ljubljanskega v mestni dvorani. Dnevni red je sledeč: 1. Naznanila predsedstva, 2. odobrenje zapisnika zadnje seje, 3. poročilo finančnega odseka, 4. poročilo gradbenega odseka, 5. poročila personalno-pravnega odseka, 6. policijsko zdravstvenega odseka, 7. samostojni predlogi občinskega odbornika Josipa Lovšeta, odbornika Alojzija Potočnika, odbornika dr. Josipa Pantarja, ing. Franca Rueha in odbornika Ivana Krvine. — Tajna seja: 1. naznanila predsedstva, 2. odobrenje zapisnika zadnje seje, 3. poročila personalno-pravnega odseka, 4. poročilo finančnega odseka in 5. poročila obrnkega odseka.

— **Javna zahvala operne pevke Anice Mitrovič.** Bivša članica naše opere ga. Anica Mitrovič nam je poslala iz Lipskega pismo, v katerem pravi: »Ker sem morala pod pritiskom razmer nepričakovano zapustiti drago mi Ljubljano in se napotiti Lipsko, da nastopim angažma pri tukajšnji operi, nisem imela priložnosti posloviti se od vseh milih prijateljev, kolegov in znancev ter sploh od dragega ljubljanskega občinstva, ki mi je izkazovalo vedno toliko ljubezni in simpatij, da sem se le težkega srca odločila za ta korak. Zato se tem potom poslavljam od vseh in se zahvaljujem v prvi vrsti dragemu ljubljanskemu občinstvu in strokovni kritiki, ki sta spremljala moje delovanje vedno z ljubeznijo in simpatijami. Nadale se za hvaljujem vsem milim prijateljem in kolegom, kakor tudi gledališki upravi, zlasti pa ravnatelju g. Mirku Poliču in gg. kavalnikom, ki so storiili vse, da mi bo bivanje v Ljubljani ostalo v trajnem lepem spominu. Prisrčna hvala vsem in na svilenje!

— **Iz Reflektante na gledališki abonma** opozarjamo, da prigrasijo abonma lahko še v prvih dneh tekočega tedna in sicer ne več v veži dramskega gledališča temveč v pisarni gledališke uprave, ki se nahaja v dramskem gledališču, vhod zadaj proti Gradšču. Krog abonentov se je ravno v zadnjih dneh zelo dvignil, uprava pa ponovno opozarja vse prijatelje našega gledališča na eni strani na ugodnost gledališkega abonmaja vsled mesečnih obrokov, na drugi strani pa se nam obeta prav dobra sezona z izvrstnim repertoarjem tako v drami kakor tudi operi in opereti. Gledališki abonma velja za 36 predstav in sicer 20 dramskih, 18 opernih in operetnih.

— **Iz Ljudska univerza.** Spored Rupovega koncerta, v četrtak, 20. tm. v veliki kazinski dvorani: 1. Brahms: Sonata op. 100 v a-duru. (Trije stavki) 2. Glazunov: Koncert op. 82 (Stirje stavki). 3. a) Kogol: Andante, b) Suk: Ljubavna pesem, 4. a) Nin-Kochanski: Sueti, b) Sarasate: Ciganški napevi. Pri klavirju: M. Lipovšek. — Vstopnina običajna. Rupi je naš mladi, izredno nadarjeni violinist, ki se hoče posvetiti tudi koncertni stroki. Dosedanji njegovi nastopi so bili sprejeti z izrednim zanimanjem in priznanjem. Zasluži torej vso našo pozornost in obilen poset.

— **Iz Danes ne vozi izletniški vlak.** Zeleniška direkcija sporoča, da danes izletniški vlak v Planico in Kranjsko goro radi neugodnega vremena ne bo vozil.

— **Iz Ljubljanskega živilski trg.** Današnji živilski trg je bil kljub neprestanemu dežju prav dobro založen. Obilica blaga ni posebno vplivala na cene in je stal trg malone vse popoldne v znamenju znatne dragine. Prodajali so: krompir po 2 Din kg, paradižnik 3 Din kg, fižol v stročju 5 Din kilogram, salata 2 Din glavica, zeljate glave komad po 1.50 do 2 Din, kumare ve-

like po 0.50 Din komad, drobne kumarice za vlaganje 100 komadov za 8 Din, čebula kg 3 Din, novi fižol luščeni 6 Din liter, grah luščeni 14 Din liter. Gob je bilo malo, jurčkov namreč, dočim je bilo liščic precej in sicer liter po 2.50 Din. Sadje so prodajali: jabolka kg 4 do 5 Din, hruške 4 do 7 Din, češnje 5 Din, breskve 6 do 10 dinarjev, grozdje 8 do 10 Din, brusnice po 10 Din liter, limone komad po 2 do 2.50 dinarja. Perutninski in jajčni trg sta bila precej polna in sicer je stalo jajce po izbiri 1.50 Din, par piščancev 35 do 37.50 Din, petelin komad 30 Din. Izredno veliko je bilo kumar in zelja v glavah.

— **Iz Junaška grla.** Pisejo nam: Ze tri noči zaporedoma se v nekem ljubljanskem lokalno razlega pozno v noč huromsko prepevanje. Človek bi mislil, da se ta junaška grla vzbujajo in pripravljajo za svetovni pevski festival. Zaenkrat ne bomo omenjali lokala, opozarjamo pa lastnika in junaška grla, da bodo poskrbeli, da to nečuvno motenje nočnega miru preneha, če grla sama nimajo toliko uvidenosti, da bi privoščila stanovalcem bližnjih hiš malo počitka in spanja. Vse kar je prav. Za prepevanje popolnoma je dovolj prostora na Rožniku ali na Golovcu.

— **Iz stanovanja obrtni lokal.** Na Kongresnem trgu, hiš št. 5, se prezidava prtilično stanovanje v obrtni prostor, kjer se bodo izdelovale obleke za dame.

— **Iz Razširjena trgovina.** Gospa V. na Rimski cesti št. 3 je imela v prtiličnem lokalno prodajo moke, zdaj je pa v trgovini poleg moke še razno specialijsko blago.

— **Iz Avtomobilski promet Ljubljana-Vrhnika in obratno.** Zadnje nedelje je čakalo v Zvezdi več ljudi, ki so se nameravali odpeljati ob 16.15 z avtobusom na Drenov grič in Vrhniko. Ali avtobusa ni bilo od nikoder. Vse je tako sodilo, da se vozilo ne more vrniti zaradi kakakega defekta. Pa je bilo vse drugače. Na Vrhniki so božjepotniki soferja pregovorili, da jih popelje na Dobrovo ter nazaj na Vrhniko. Tako brez vsakega obvestila izpreminjajo vozniki, nikakor ni prav, ker je lahko občinstvu v obzornost škodo.

— **Iz Napačna sramežljivost.** Cenjeno občinstvo obveščamo, da odpade zaradi nedospetja filma »V carstvu vsemirja« napovedano predavanje o tej snovi ter se bo na mesto tega predaval ob spremljevanju predavanja gospoda profesorja Pavlička poučno pedagogični film »Lažna sramežljivost«. Ta film, ki je delo kulturnega oddelka berlinske Ufe, biča nepravilno vzgojo današnje mladine, zlasti na seksualnem polju. Vsem staršem in dorasli naši mladini ogled tega sporeda najtopleje priporočamo. Predstave bodo danes ob 14.30 in jutri ob 11. dopoldne v prostorih Elitnega kina Matice.

— **Iz Sokol I. naznanja,** da se prične v torek 18. t. m. redna telovadba ženskih oddelkov. Od 6.—7. ure ima telovadbo ženska deca, od 7.—8. ure ženski naraščaj, od 8. do pol 10. ure pa članice. Vpisovanje novih članic, naraščajnic in dece se vrši neposredno pred telovadbo dotičnega oddelka. Zdravo! — Odbor.

— **Iz Vidovčev klub v Ljubljani** otvori 1. oktobra svoje običajne večerne tečaje, kjer se predavajo vsi gimnazijski predmeti in jeziki po prvostolnih predavateljih. Prijave ter event. informacije je vpsolati najkasneje do 15. tm. na naslov kluba. Šola na Ledini.

— **Iz Primarij docent dr. Ivan Robida** ordinira odslej vsak delavnik od 2.—3. ure popoldne na Miklošičevi cesti št. 16. (Bambergovska hiša). 680-n

— **Iz Svengaljev večer v Ljubljani.** V četrtak, dne 20. tm. se vrši v dvorani hotela Union izredno zanimiv večer eksperimentalnega psihologa in teleopata Svengallia. Na sporedu so sledeči poskusi: Najnovejši problemi moderne teleopatije. Avto-sugestija v budnem stanju. Originalni prenos misli po metodi dr. Weissa iz Berlina in Couea iz Pariza. Eksperimenti na živilih (pes, mačka, zajec, kokoš, gos, raca, golob). Moderni problemi sugestije v službi kriminalistike. Moderni plesi pod vplivom. Improvizirane scene kakor: Fregoli. Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni. 687-n

— **Iz Tombola Sokola I.** je preložena zaradi neugodnega vremena na nedeljo, dne 23. septembra t. l. — Tombolski odsek.

— **Iz Ako hočete imeti zdrave in krepke otroke,** dajte jih telovaditi k »Atenic«.

— **Iz Dame!** Za pravilno nego telesa in vedrost duha je neobhodno potrebno, da se redno in smotorno gibljejo vse mišice, kite in drugi deli telesa. Noben drug pripomoček vam ne more nadomestiti telovadbe pri »Atenic«.

— **Iz Pouk jezikov francoščine, italijanščine, nemščine, angleščine** po Berlitzovi metodi za posameznike in v malih skupinah. Pojasnila in vpisovanje. Beethovnova ulica 7, priključje, od 6. do pol 7. zv. — S. J. Jeras, prof. 684-n

Iz Celja

— **c Pretep in grožnja z revolverjem.** V sredo ponoči sta se stopila v Gosposki ulici pred hotelom »Zvezda« neki gostinčar in posestnik I. M. iz Savinjske doline in mesarski pomočnik Josip K. iz Celja. M. je poplaval ves večer po celjskih gostinah in kavarnah v družbi dveh moških in neke lahkokorle ženske. Pri sebi je imel večjo vsoto denarja, ki ga je izkupil za hmelj. Iz ljubosumnosti sta se z mesarskim pomočnikom stopila. M. je potegnil brovning, ga nastavil pomočniku na prsa in sprožil. Brovning je bil nabit s šestimi zaboji in le slučajno da ni bilo nobenega naboja v cevi, je pripisovati, da ni bil K. ustreljen. Mimoideči mesar Homjec Alojz je opazil težko situacijo, v kateri se je nahajal pomočnik, skočil je na besnega gostinčarja in mu iztrgal brovning iz rok. M. je bil radi prask, ki jih je pri pletopu dobil, oddan v bolnico, kjer pa ni hotel ostati. Prenočil je v hotelu »Zvezda«.

— **c Tatvine dvokoles** se v Celju vedno bolj množe. Včeraj je bilo zopet ukradeno

Ogromni triumf je dosegla včerajšnja premijera vefilma

TITANIC

gigantsko mesto sanj.

Skozi ulice, trge, pristanišča, podzemne železnice preko vrhov ogromnih nebotičnikov, osem-milijonskega New Yorka, skozi sijaj in bedo velemestnega življenja, preko nebroj katastrof in potopov oceanskih parnikov vodi čista ljubezen dveh lepih mladih src, nezakonskega sina... George O'Brien in lepe židnje Judite... Virginija Valli k novi sreči k novemu življenju.

Film, katerega morate videti!

Radi stalno razprodanih predstav si takoj preskrbite vstopnice!

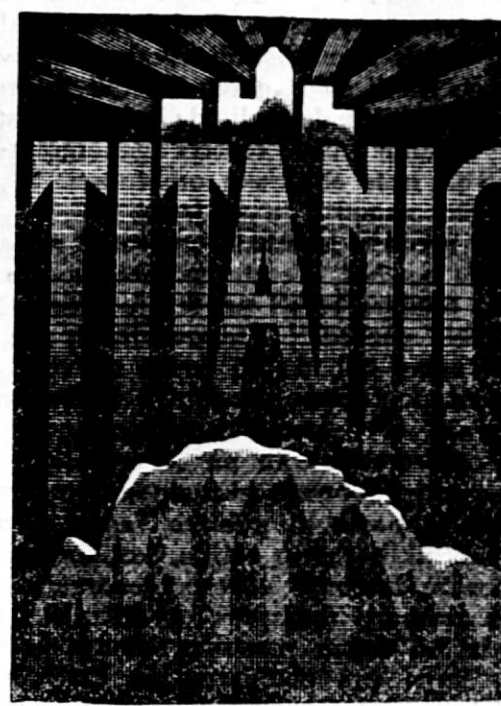
Predstave ob 4. ¼, ¼, ¾, in 9. uri.

Predstave jutri v nedeljo ob 3. pol 5, 6, pol 8, 9.

Pri vseh predstavah pojačen orkester!

ELITNI KINO MATICA.

Telefon 2124.



dvokolo delavcu Francu Tatrniku pred Pošto. — Policiji se je posrečilo enega teh ljubiteljev tujih dvokoles prijeti v osebi nekega zidarstva pomočnika iz občine Velika Pirešica. On sicer trdi, da je kolo kupil v Žalcu od nekega Meha. Na poziv policije, da doprinese to potrdilo od orožništva, ni izvršil. Pri aretaciji je navedel napačno ime. Kolo ima številko zalito z neko zeleno tvarino.

— **c Višek nemarnosti** je, ako ne skrbi hišni lastnik za pravočasno izpremenitev greznice. Je res le malo takih lastnikov, ki bi sami hoteli imeti smrad na lastnem dvorišču. Je pa tudi ta nemarnost skrajno nezdružljiva, ker se zaradi mrčes, ki raznašajo razne bolezni. Policija je hišnemu posestniku M. S. v Gaberju že opetovano naročila, da mora pustiti izprazniti prenapolnjeno greznico, dosedaj so bila pa ta naročila brezuspešna. Če bo greznica še nadalje prepolna in bo deževalo, mu bo tekla gnojnica v trgovino.

— **c Nočno lekarniško službo** opravlja prihodnji teden lekarna »Pri Križu« na Cankarjevi cesti.

— **c Pouk na celjski gimnaziji** se je zopet z včerajšnjim dnem pričel ob 8. uri, ker jutranji vlak nima več zamude.

— **c Velik shod KDK v Žalcu** se pripravila za sredo oktobra. Na shodu bodo govorili voditelji KDK.

— **c Sokolsko društvo v Celju** je zopet pričelo z redno telovadbo vseh oddelkov.

Prosveta

Berlinski simfončni orkester koncertira v petek, dne 21. t. m., v veliki dvorani hotela Union pod vodstvom slavnega dirigenta, nemškega generalnega glasnega ravatelja dr. Ernesta Kunwolda. Orkester, ki je znan kot eden najboljših simfončnih orkestroev cele Evrope, je v zadnjem času prepotoval vsa srednja Evropa ter izvedel celo vrsto koncertov v vseh glavnih centrih z največjim uspehom. Za Ljubljano je dobožen izredno interesanten program, ki obsega predvsem klasično glasbo. — Izza zadnjega koncerta Češke Filharmonije še nismo čuli tako imponantnega simfončnega korpusa kakor je ta berlinski orkester. — Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni.

Otvorilna predstava v drami bo v soboto, dne 22. ob osmih zvečer. Na sporedu je Shakespeareova žalostna »Romeo in Julija«. — Prevod je Cankarjev, prolog pa je prevzel Oton Župančič. Glavne vloge igrajo naši najboljši igralci. Režija prof. Šest, scenično glasbo je zložil kapelnik Balaska in načrte za dekoracije je napravil g. Vlačar Skružny ml. Z začetkom letošnje sezone praznujemo tudi desetletnico zopetne otvoritve slovenskega Narodnega gledališča. Predstava bo torej slavnostnega značaja. Dostojanstvo in pomen našega naroda zahtevata, da to gledališče na ta večer do zadnjega mesta zasledimo. Tudi naše občinstvo bi se moralo potegniti z večjo močjo zavedati svoje moralne obveznosti napram gledališču, podpirati ga s svojim posestom ter na ta način pomagati gledališču delovanju do čim večjega razmaha in razvoja. Ker vlada za prvo predstavo veliko zanimanje, naprošamo interese, da si željene sedeže pravočasno (telefončno, pisмено ali osebno) rezervirajo. Telefonska številka drame 2306.

Jutri, v nedeljo zvečer, ob pol 20. uri se boje v dramskem gledališču »Grolia Marica«. Id je doživela na našem odru izmed vseh oper dosedaj največ prizorov in je brez opreme pri občinstvu tudi najbolj prijetna. V operi nastopijo glavni nosilci naših opernih vlog, ki so nam porok, da bo tudi ta predstava v vsakem pogledu uspeša. Cene so znižane operne. Predprodaja v dramskem gledališču.

Sport

Ljubljanski sportni program za nedeljo 16. t. m.

Nogomet.

Nogometne tekme so vrše na prostoru SK Ilinje in sicer v naslednjem redu: ob 9. dopoldne prvenstvena tekma II. razreda Grafika : Natakak, ob 16.30 medmestna tekma Ljubljana : Celovec.

Radi savezne pokalne tekme s Subotičkim podsavezom, ki jo ima odigrati LNP 23. t. m. v Subotici, se postavljajo v ljubljanski team proti Celovcu več mariborskih igralcev. Sestava ljubljanskega tima bo sledeča: Jančigaj (Primorje) — Unterreiter (Maribor), Verovšek (Ljubljana) — Kolenica (L.), Krtič (M.), Lado Zupančič (L.) — Jug (P.), Vodeb (L.), Oman (L.) Pavlin (Zeleznik Maribor), Bertonec (M.).

Prvenstvena tekma Jadran : Reka je vsled nenadne smrti Jadranovega podpredsednika in načelnika nogometne sekcije ter podpredsednika LNP g. Ant. Černeta odgodena na 23. t. m. Ako bo trajalo deževno vreme še dalje, se bo odgodila tudi tekma Grafika : Natakak.

Na prostoru SK Ilinje se vrši ob 11. dopoldne prvenstvena tekma med hazenskim družinama SK Ilinje in ASK Primorja.

Lahka atletika.

Na prostoru ASK Primorja se vrši že v soboto ob 15.30 in v nedeljo ob 15. lahkoatletski dvomatch Ilinja : Primorje za klubsko prvenstvo Slovenije pro 1928.

— **Zveza kolesarskih društev v Ljubljani** vabi kolesarska društva, da se udeležijo juri dne 16. t. m. kolesarske prireditve ob 15. uri kolesarskega društva »Zarja« Zg. Kašelj v prostoru g. Fr. Anžurja, Vevče.

— **Smrt odličnega sportnika.** V vrste sportnikov je zopet posegla smrt in izbrgala iz njih marljivega, zelo požrtovalnega delavca. V 48. letu starosti je umrl včeraj faktor g. Anton Černe, podpredsednik agilnega sportnega kluba Jadran in podpredsednik LNP. Pokojnik je sodeloval v klubu od njegove ustanovitve in v podsavezu od leta 1923 dalje. Bil je idealen, vreden in simpatičen delavec, moč na svojem mestu. Zato ga bo LNP nedvomno težko pogrešal, a še bolj bo prizadel njegov klub Jadran. Bodi ohranjen odličnemu možu časten spomin!

Radio

Radio-program od 16. do 23. septembra

16. septembra, nedelja: 10. prenos cerkvene glasbe iz stolne cerkve. 18. Pravljice, pripoveduje »Radio-tekak«. 18.30: Saljivi prizori, Cerar, Danilo, gled. igr. 19: Uvodno predavanje o radiu, predava prof. Leopold Andree. 20: Koncert: Violon-cello-solo s spremljevanjem klavirja (g. kapelnik kr. opere A. Balaska in g. K. Feršič, član ork. kr. opere). 1. Saint Saens: Cello koncert A-mol s spremljevanjem klavirja. 2. A. Dvorak: Spov Rusalko iz istoimenske opere, poje koncertna pevka ga. Fanči Cadeževa. 3. Wagner: Balada Sente iz »Večnega monarja«, poje konc. pevka ga. Fanči Cadeževa. 4. Chopin: Nocturno, cello-solo. 5. Grieg: V dolnu, samospjev s klavirjem. 6. A. Lajovic: Razdvojenost, salospev. 7. R. Drigo: Serenada iz baleta: Les Millions D'Arlequin. 8. Benj. Ipavec: Romanca iz opere »Tinčik«. 9. Fr. Vahar: Oj vstani solnce moje, samospjev s klavirjem. 10. Popper: Gavotte v D-duru. — 21.30: Poročila.

17. septembra, ponedeljek: 12: reproducirana glasba in borzna poročila. 18: Francoščina, poučuje dr. Stanko Leben. 18.30: Kako si ohranimo zdravje, predava dr. Ivo Pirč, šef Hig. zav. 20: Koncert Sattnerjevega zbora: 1. Evaristične pesni: a) Stanko Premrl: Obhajilna št. 7, b) Emil Hochreiter: Prišli skoraj, 2. Marjine pesni: a) Dr. F. Kimovec: Večerna, b) Dr. Evgen Buns: Spomini se, c) P. H. Sattner: Sario mi, Brezmadežni, Silepni zbor iz oratorija »Assumptio«. 3. Iz cerkvenega leta: a) Martin Železnik: Adventna, b) P. H. Sattner: Božična, c) Anton Jobst: Velikonočna, d) Schubert: Credo in sanctus iz njegove maše v G-duru v 100letni spomin njegove smrti. — 21.30: Poročila.

18. septembra, torek: 12: Godba in borzna poročila. 18.30: Nemščina, poučuje dr. Piskernikova. 19: Črvi, iz ciklusa o živalstvu, predava prof. Pengov. 20: Koncert, katerega priredi radio-kvartet (2 violini, čelo in klavir), vmes poje g. operni pevec Rumpelj. — 21.30: Poročila.

19. septembra, sredo: 12: Godba in borzna poročila. 18.30: Srbohrvaščina, poučuje prof. Mazovec. 19: Jadransko morje — naše okno v svet, predava dr. Valter Bohinjc. 20: Pevski duet za sopran in alt, vmes harfa in violina. 21.30: Poročila.

20. septembra, četrtek: 12: Godba in borzna poročila. 18.30: Laščina, poučuje prof. Ivan Grušen. 19: Zgodovina slov. nar

--- Moda ---



Eleganten jesenski plašč in jesenska promenadna obleka

Mornariške čepice in poslikani čevlji

Zadnja novotarija pariške mode je ameriška mornariška čepica. V vseh večjih francoskih modnih letovščinih so nosili letos stari in mladi, ženske in moški mornariško čepico. Toda kakor že običajno pri vseh modnih novotarijah mnogi niso vedeli, kakor se mornariška čepica nosi. Eni so jo nosili preveč nazaj na tilnik, drugi pa postrani, kakor naši fantje klobuke s krivci. Samo nekateri so jo nosili tako, kakor se nosi vsaka čepica. Mornariška čepica je zelo prikladna tudi za poletje, ker je lahka in ker dobi obraz pod njo neko posebno privlačnost.

V Parizu se je pojavila zdaj še druga modna novotarija. Bogate dame so začele nositi čevlje, ki jih barvajo vsak dan z zlato ali srebrno barvo. Barvanje damskih čevljev je postalo že običajno in pojavilo se je nov poklic. Često so moderni damski čevlji okrašeni z naslikanimi rožami, kar pa zahteva spretno roko. Umetniki, ki znajo dobro poslikati damske čevlje, so v Parizu zelo redki in jih plačajo modni saloni z zlatom.

Čevlji in ročne torbice

Polagoma se oblikuje jesenska in zimska moda, toda dajati nasvete glede obleke in plašča, bi bilo še prezgodaj. Pač pa si lahko ogledamo pritlikline odnosno dopolnila jesenske mode, v prvi vrsti čevlje in ročne torbice, ki morajo biti čim lepše, da so roke še mikavnejše.

Za jesen priporoča moda čevlje z nizkimi petami iz dobrega usnja, obenem pa volnene nogavice. Seveda je težko dopovedati damam, da so za deževno vreme najboljši trpežni čevlji z nizkimi petami in volnene nogavice, kajti večina raje caplja po blatu v čevljih z visokimi petami in v svilenih nogavicah. To se še da opravičiti pozimi, če ni preveč mrzlo, nikakor pa ne v deževnem vremenu, kajti v noge se človek najlažje prehladi. Jesenske obleke bodo take, da bodo najprikladnejši povsem gladki, enobarvni čevlji. Zelo moderne bodo kombinacije eksotičnih kož z navadnimi. V usnje rjave, črne ali beige barve se bo vlagal gad ali kuščar, v živo krokodil itd. Toda čevlji iz gadi ali kuščarjeve kože ostanejo luksuz, ker so zelo dragi. Za sive plašče in kožuhe bo idealen krokodil v svoji naravni barvi in bo tvoril z veliko ročno torbico iz istega materiala idealno dopolnilo toalete elegantne dame.

Za dame, ki morajo z izdatki štediti, pa pridejo v poštev v prvi vrsti lahki čevlji vseh barv, ki se nosijo

k temno rdečemu plašču v temnordeči, k temnomodnemu v temnomodri, k sivemu v sivi barvi itd. K popoldanski svileni obleki se lahko nosijo tudi zeleni, temnordeči ali svetlomodri čevlji. Posebno pestri so čevlji za večerne prireditve. V zimski sezoni bo treba posvečati čevljem še več pozornosti, kajti moderno narejena obleka s krilom, ki je zadaj nekoliko daljše, zahteva najmodernejše čevlje.

Z ročnimi torbicami je prav tako, kakor s čevlji. Moda zahteva, da se po barvi ujemajo z obleko in skromnejše dame se bodo pač odločile za nevtralnobarvo, beige, sivo ali črno. K čevljem iz eksotičnih kož spada enaka ročna torbica. Ročne torbice iz krokodilove kože so navadno velike in zelo praktične, ker je v njih mnogo prostora in ker se ne raztrgajo zlepa. Zelo dragocene so vezane popoldanske ročne torbice, na katerih bo polno biservov in rčnih slikarij. Vsaka ročna torbica je original zase in nikjer ne pride fantazija tako do veljave, kakor pri tej pritliklini damske toalete.

Prvi jesenski klobučki

Jeseni se znova vračamo h klobučevinastim klobučkom. Poleg gladke klobučevine je letos zopet moderna kosmata klobučevina, ki pa mora biti zelo lahka in mehka. Iz take klobučevine se izdelujejo večinoma mali klobučki, ki bodo moderni ne samo jeseni, marveč tudi pozimi. Vsi klobuki brez izjeme se bodo nosili drugače, nego doslej. Doslej so nosile dame klobuke potisnjene na čelo, odslej bo pa čelo odkrito in klobuk bo potisnjen bolj nazaj. Tudi mali klobučki so narejeni tako, da ostane čelo odkrito. Moda sila ženske lase vedno bolj na čelo in letos se morajo lasje pod klobukom videti. Konec je torej mode, ki je silila dame, da so si potiskale klobuke tako nizko na čelo, da so jim zakrivali oči in da so morale dvigniti glavo, če so hoteli videti pred seboj.

V jesenski sezoni bodo prevladovali polširoki klobuki. Krajevce imajo zadaj ozke, spredaj pa širše in sicer tako, da niso na obeh straneh enaki. Širši del krajevca pride vedno višje. Jesenski klobuki so okrašeni zelo enostavno, največkrat samo s trakom ali ozkim klobučevinastim pasom okrog glave. Mali klobučki pa niso več tako enostavni, kakor so bili. Sestavljajo se iz poedinih delov in spominjajo na male turbane. Gladka klobučevina se nosi v vseh svetlih barvah, kosmanta pa večinoma v sivi. Na polširokih klobukih vidimo ozke trake zelene, rjave, sivkaste ali modre barve, ki se križajo v kvadratih. Tudi drugi vzorci se rabijo za klobučevinaste klobuke, tako n. pr. mali, iz barvanega sukna izrezani

kvadrati, ki so navadno našiti po vsem klobuku. K elegantnim popoldanskim oblekam se bodo nosili tudi zametasti klobuki.

Našim malčkom za šolo

Počitnice so končane in čas je znova misliti na naše malčke. Moda pozna samo odrasle, naših malih pa skoraj ne omenja. Poleti je za deco najprimernejša obleka iz domačega blaga — kože, ki jim jo je dala mati narava. Zdaj pa je že treba misliti, da bo začelo te zagorele ročice in nožice, ki so vse poletje brskale po glini in pesku, zebsti in da jih bo treba varovati mraza. Poleg tega se je začela tudi šola in skrbne mamice olajšajo deci prvi korak v šolo z novo obleko. Deci ni vseeno, kako je oblečena. Na novo obleko so ponosni že dečki, kaj šele deklice. Pa tudi odrasli imajo svoje veselje, ko vidijo deco v novi obleki in naivnemu ponosu. Zato se vsaka mamica rada odreče marsičem zase, samo da hodi njen ljubljeneček v novi obleki raje v šolo. V prejšnjih časih roditelji niso posvečali detjskim oblekam toliko pozornosti kakor zdaj. Zadostoval je kos blaga z označenim izrezom in pasom. Zdaj pa posvečajo mamice detjskim oblekam enako ali pa še večjo pozornost, kakor svojim.

Detjske obleke morajo biti preproste, skoro bi dejali naivne. Samo malenkosti morajo pričati, da je bila obleka skrbno izbrana. Ene krasa lepa barva, druge bel ovratnik iz čipk ali dva velika žepa na predpasniku. Krol je pri vseh oblekah enak. Najintimnejši del detjske obleke so žepi, ki niso vedno običajni, štirioglati. Često imajo obliko srca, stožca, mačje, medvedje ali zajčje glave itd. Deklice imajo rade žepce tudi na prsih pod ramo, da nosijo v njih robec. Zelo hvaležen okrasek detjske obleke je ovratnik. Največkrat je iz belega platna, obrobjen s čipkami. Krilce mora biti spodaj nekoliko razširjeno, da se more deklica prosto gibati.

Za šolske detjske obleke ne smemo rabiti blaga s kričnimi velikimi vzorci. Najprimernejši so razni volneni krepi, volneni voali in jezey. Blago za detjske obleke ne sme biti pretežko, niti tako, da se mečka ali zamaže. Pozimi ima deca najraje svitve s čepico enake barve. Bratec in sestra lahko nosita enake svitve in da ni krila in hlač, ki ju sploh ne ločijo. Starši, ki imajo več šolobveznih otrok, naj jih po možnosti oblečejo enako, vsaj dokler so manjši. Detjske obleke se vedno bolj ravnaajo po obleki odraslih. Tudi one zahtevajo zdaj več fantazije in okrasov. Ne smemo se deci čuditi, da hoče biti lepo oblečena. To so pravzaprav male opice, ki se uče paradirati pri svojih mamicah.



OD 7. DO 21. OKTOBRA

HUDOMUŠNI ZDRAVNIK.

Po operaciji slepiča vpraša dama zdravnika:

— Ah, gospod doktor, ali se bodo sledovi razreza videli?

— To je odvisno samo od vas, odgovori zdravnik smeje.

Druga cigareta je šla Korobovu prav tako v slast, kakor prva. Čez pet minut je pa že pripovedoval svojemu slučajnemu znanцу svojo zgodbo. In vse je bilo tako lepo in prijetno, kakor da se poznata že leta in leta. Državljan s čepico je z zanimanjem poslušal in se zadovoljno smehljaj.

— Pajdiva obedoval!

Korobov se je obrnil z vsem telesom k neznancu.

— Obe—do—vat?

Državljan v čepici ga je pogledal z utrujenimi, globoko udrtimi očmi. Njegov obraz je bil resen. Na sebi je imel čudovito snažno perilo in star, ponošen svršnik.

Na svetu je že tako. Človek krvavo potrebuje tri ali štiri rublje. In bega ves upenah povsod, išče, išče, a kar naenkrat naleti na nekoga, ki mu tebi nič meni nič ponudi zaželenih pet rubljev. Naenkrat se pa čuti človek ponižanega, oglasi se neko baronsko samoljubje, zahvali se za ponujeni denar in hiti dalje, morda k največjemu svojemu sovražniku, da se poniža pred njim.

Tako je bilo tudi s Korobovim. Prijelo ga je samoljubje in kar na lepem je hotel odkloniti zapeljivo vabilo.

— Oprostite, saj... saj nisem la-



„Srečna zaročenka sem“

pravi razumna Mica. „Zmeraj bom mladostno izgledala, ker RADION prevzema mesto mene najtežje delo v hiši in sicer pranje perila. RADION pere sam in



varuje perilo!“

Humoristični kotichek

Kritika.

Gledališki kritik je napisal o dolgočasni šaloigri: Med igro se je začel v parterju smeh. Najbrž so si tam pripovedovali anekdote.

Napis na vencu.

Neki gospod je naročil pri vrtnarju v zakotnem mestu venec s črnim trakom. Predno je odšel, je naročil vrtnarju, naj poskrbi, da bo na traku z zlatimi črkami napisano »Počivaj v miru« in sicer na obeh straneh, če bo pa prostor, naj pa še doda »Na svidenje v nebesih.«

Drugi dan mu je vrtnar poslal venec. Na eni strani traku je bilo napisano: »Počivaj v miru na obeh straneh«, na drugi strani pa »Na svidenje v nebesih, če bo prostora.«

SPANSKA MATI BOŽJA.

Bogat trgovec je potoval po Španiji. V neki cerkvi mu je cerkovnik pokazal čudodelno mater božjo.

— Kakšne čudeže pa dela? — je vprašal trgovec.

— Čim zagleda Zida, začne plakati, je odgovoril cerkovnik.

Trgovec se je ustavil pred podobo matere božje in čakal, kdaj se zgodi čudež. Toda čakal je zaman. Slednjic se je obrnil in dal cerkovniku napitnino, rekoč:

— Ali veš, da tvoja mati božja ni za nič, ker ni zaplakala, ko me je zagledala?

— Molčite, tudi jaz sem Žid, — je zašepetal cerkovnik.

Izgubljeni raj.

— Kako to, da Tone ne hodi več s teboj? Saj sta bila dobra prijatelja.

— Da, dokler je bil samec, sedaj se je pa oženil.

— No, in kaj zato?

— Ko se je ženil, sem mu dal lepo knjigo in zdaj sploh noče govoriti z menoj.

— Kakšna knjiga je bila to?

— Izgubljeni raj.

URADNIŠKA BOLEZEN.

Zdravnik: Melanholija vas muči, kajne?

— Da, gospod doktor.

— Vi ste uradnik?

— Da, uganili ste.

— Potemtakem je vaša melanholija posledica praznega želodca.

— Res? Kako ste pa to spoznali?

— Prav lahko. Zbolite vedno ob koncu meseca.

EDINA NAPAKA.

— Veš, prijateljica, seznanila sem se z lepim fantom. Boljšega moža si sploh ne morem misliti. Ne kadi, ne pije, ne smrči, ima dobro službo, nežen je in uljuden, samo eno napako ima — oženiti se noče.

TEM BOLJE.

Oče: Krasnega moža sem ti našel. Hči: Ah, papa, saj se nočem omožiti, ker se ne morem ločiti od mame.

— Potolazi se, drago dete. Dovolim ti vzeti mamico seboj.

V. Lidin:

Državljan v čepici

Nikolaj Korobov se je pilepil kakor muha na klej k izloženemu oknu delikatesne trgovine in poželjivo je ogledoval razne delikatese za steklom. Kaj vse je bilo tam! Najbolj mu je pa dišala velika prekajena morska postrv. In vse je bilo tako blizu. Razbij steklo — in vzemi, kolikor ti drago.

— Eh, če bi nastal zdaj potres! — je pomislil Korobov. — To bi se našel!

Zamižal je, za hip se je poglobil v sanje, kakor v toplo kopeli, in že je slišal, kako je zabobnelo v zemlji in kako se je razletelo izloženno okno. Toda čim je pogledal, se je prepirjal, da je steklo še celo. Težko je vzdihnil in se napotil dalje po Arbatu, velik, gladen, v raztrganih vojaških škornjih. Pred Gogoljevim spomenikom se je sedel na klopi in zagledal pred seboj dečka, ki je prodajal po mestu sveže pecivo.

— Včasih človek doživi, da se sanje izpremene v jedačo, — si je mislil in zapil svoj pogled v košaro, polno peciva.

— Gorki, državljani! — je vzkliknil fantič in skočil k njemu.

— Kakšni pa so?

— Z mesom, tovariš.

Korobov je vzel enega in ga poduhal.

— Z m — m — mesom?

— Koliko jih hočete, tovariš?

Korobov se je poželjivo ozrl na pirožek, deček pa na orjaškega kupca.

— Z mesom, praviš? — je vprašal Korobov hripavo. Glasno je požrl slino in položil pirožek nazaj v košaro.

Deček ga je premeril od nog do glave in ker je slutil nevarnost mučne praznote v želodcu in žepu, se je hitro umaknil.

— Vidiš ga, zastoj bi se rad našel! — mu je požugal od daleč s pestjo.

Kraj Korobova se je nekdo zasmeljal.

Državljan v čepici je sedel na drugem koncu klopi in gledal Korobova izza zavihanega ovratnika.

— Kaj bi radi? — je vprašal Korobov dobrodušno.

— Zdi se, da je fantič uganil, koliko je bila ura, — je dejal državljani v čepici in si prižgal cigareto. Drugo je ponudil Korobovu. Korobov že dolgo ni kadil cigaret in zato je mislil, da je v nebesih, ko je prvič potegnil dim.

— Diven tobak, pravi turški tobak!

— Hočete še eno? Prosim.

člen. In kakšno pravico imam do obeda na vaš račun? Saj se niti ne pozna. Čudovito! — je lečjal in napenjal vse sile, da bi govoril osorno, samozavestno. Kar je povsem nepričakovano pripomnil:

— Sicer pa nimam ničesar proti.

Korobova duša, do grla sita nezabeljene kaše v teh strašnih letih revolucije, je bila presenečena videč razkošje malega gosposkega sveta v Stolešnikovih ulici. Snežnobeli prti, kristalna posoda, srebro, dekleta v lakastih čevljih, a skozi tanke svilene nogavice se je videlo — zapeljivo telo.

Korobov je v zadregi skrival pod mizo svoje raztrgane vojaške škornje. V praznični obleki, podoben dobro rejenemu prešiču, je stopal krčmar od mize do mize in se prijazno smehljaj gostom.

Na pultu, kjer je sedelo za blagajno čedno dekle, je bilo vse polno slaščic in svežega peciva, v veliki vazi pa šopek krizantem.

Juha je bila divna. Razgreti Korobov je solznih oči pritegnil krožnik in nozdri so se mu razširile.

— V škrlat in zlato odeti gozdovi.

— Je ponovil Puškinove besede.

Toda še bolj čudno je bilo to, kar se je potem zgodilo. Ko sta pojedla

beafstek in torto, popila turško kavo in prižgala cigare iz škatlice na srebrnem krožniku, je državljani v čepici pogledal na račun in se ozrl flegmatično na natakarico rekoč:

— Gospodična, denarja nimam.

Korobovu je zaprl sapo. Zdelo se je, da bi najraje zlezel pod mizo in se pokril s snežnobelim prtom.

Gospodična je zardela. V naslednjem hipu je pristopila k mizi debeluhasti krčmar.

— Je vam gospodična povedala? Denarja nimam, — je ponovil državljani v čepici flegmatično.

— Nažre se in napije, denarja pa nima, da! — Redarja pokličem. Zapreti vas dam... Jaz vam...

Državljan v čepici je zamahnil z roko.

— Policije ne pokličete, prav gotovo ne. — Ozrl se je na sliko, visečo na stenah, na porcelanasto posodo in na krasno opremo, slednjič je pa pogledal debeluhatega krčmarja, kakor da so se na njem ustavile njegove misli.

— Krčmar je razumel. Debeli vrat, stisnjen v visokem trdem ovratniku, se je napol.

— Ven, ven! Zgrabite ga za vrat, ven z njim! — je zakričal na vratarja.

— Pojdiva! — je dejal državljani v

Lev Nikolajevič Tolstoj in ženske

V mladosti je bil Tolstoj prijatelj žensk, pozneje jih je pa sovražil. — Slavní pisatelj je preživel v zakonskem življenju globoko tragedijo, ker se je njegova ljubezen ohladila, ko je bila Zofja Andrejevna najbolj dovzetna za ljubezen.

Tolstega so smatrali splošno za sovražnika žensk. Odprto pa ostane vprašanje, ali bil vedno sovražnik žensk in od kod je izviralo to sovrašstvo. V mladosti Tolstoj menda ni sovražnil žensk. V svojih prvih povestih in tudi v prvem velikem romanu »Vojna in mir« je naslikal bogato galerijo ženskih tipov in sicer povsem objektivno, brez predsodkov in pristranosti. V teh delih vpleta sicer v svoje karakterizacije ženskih postav nekoliko ironije in sarkazma, večkrat pa piše o ženskah zelo toplo in laskavo in se nam predstavlja kot zelo dober psiholog, ki pozna žensko dušo do najmanjših podobnosti.

V svojih delih je Tolstoj opetovano opisal dražestno devojko, ki je sicer sposobna iskrene ljubezni, ker je pa prepuščena sama sebi, postane žrtev lastnega strastnega temperamenta in podlega moža. Tako dekle je tudi Nataša v romanu »Vojna in mir«. Za ta tip, ki se v delih Tolstega vedno znova vrača, je moral imeti pisatelj živ model. Znano je, da je nekoč dvoril hčerki nekega veleposestnika, ko je pa odpotoval, da bi preizkusil njen značaj, se je dekle v njegovi odsotnosti udalo drugemu. To neprijetno doživetje je bilo najbrž krivo, da Tolstoj ni zaupal ženskam in da jih je začel sčasoma celo sovražiti. Prve sledove sovrašstva do žensk najdemo v njegovem romanu »Ana Karenina«, ki ga je dovršil l. 1876 po 14 letih zakonskega življenja, ko je bil star 48 let. Sovrašstvo do žensk in zakonskega življenja je pa najbolj izraženo v sloviti »Kreutzerjevi sonati«. Kdor zna čitati med vrsticami in ve, kako nastane knjižno delo, si bo lahko iz mnogih del Tolstega skonstruiral, kaj je pisatelj preživel v svojem srcu in kaj je bilo krivo, da je začel ženske sovražiti.

Tolstoj se je oženil, ko je bil star 34 let. V taktirnih časih je veljal 34-letni mož za dokaj starega ženina. Tolstoj sam govori o svojem junaku Levinu, 32-letnem ženinu, skora kakor o starcu. Zdi se, da je bil pisatelj one vrste »stari mladenič«, ki se boji zakonskega življenja, ker ima strah pred vsakdanjostjo in prozaičnim življenjem. Nekateri se ne ženijo, ker so preveč sanjavi in ker pričakujejo od žene in zakonskega življenja več, nego jim more nuditi. Ljubezen Tolstega do 16-letne Zofje Andrejevne je bila ljubezen na prvi pogled in sicer zelo strastna in vzajemna. Kmalu potem, ko se je seznanil z njo, je Tolstoj zapisal v svoj dnevnik: »Če je ne dobim, se ubijem.« In hotel jo je imeti takoj. Poroka je res kmalu sledila. Znano pa je, da se iz take nagle ljubezni redko razvije trajno srečno zakonsko življenje. Vendar sta pa živela zakonca Tolstoj na svojem posestvu Jasna Poljana celih 15 let v najlepši slogi. V teh letih, od 1862 do 1876, je Tolstoj ustvaril tudi največja književna dela, romana »Vojna in mir« in »Ana Karenina«, poleg tega pa še nekatere druge, kar je pričalo, da je bil duševno uravnotežen in zadovoljen.

Mnogi trdijo, da je Tolstoj opisal svoje zakonsko življenje v Ani Karenini, kjer opisuje zakon svojega junaka Levina s Kiti. Kiti da je točen portret Zofje Andrejevne Tolste. Ta nežna, dobra, mila in duševno preprosta Kiti stoji na enem kraju njegve galerije ženskih tipov, dočim stoji Ana Karenina na nasprotnem kraju. Kiti predstavlja tako zvane nemoderne žene, dočim je Ana Karenina tip modernih žensk, kakršnih je zdaj že na stotisoče, ki pa so bile takrat, ko je Tolstoj pisal svoj roman, še zelo redke. Ni težko ugotoviti, za katere vrste žensk se je slavní pisatelj ogreval, kajti pri karakterizaciji Kiti je Tolstoj rabil najfinije barve svojega pisateljskega čopiča, dočim opisuje Karenino sicer objektivno, toda brez ljubezni in simpatije. Očividno mu ni ugajal ta tip intelektualke in mi, ki živimo v moderni dobi, to dobro razumemo, če pomni-

slimo, da je Tolstoj obravnaval intelektualko v prvem štadiju razvoja, vrhu tega pa še rusko intelektualko. Ana Karenina je žena, ki stoji zelo visoko nad svojo okolico in nad svojim ljubčkom. Kljub temu in baš zato ne zna osrečiti ne svojega ljubčka, ki jo strastno ljubi, ne sebe. To je histerično zelo strastno bitje brez duševnega ravnotežja, ki se muči pod pritiskom ponosne ljubezni in konča s samomordom. Človek nehoti pomisliti, od kod je Tolstoj tako dobro poznal mentaliteto take žene. Ana Karenina je naslikana tako živo, da si je težko misliti, da Tolstoj ni imel živega modela. Moral je spoznati in študirati tako žensko v resnici, dolgo in skrbno. Toda od kod naj bi se vzela taka ženska v Jasni Poljani?

Zato se nehoti vsiljuje domneva, da Zofja Andrejevna Tolsta v resnici ni bila tako naivna, kakor Kiti Levina, ki jo mnogi predstavljajo za njen portret. Saj je znano, da se ni zanimala samo za moževa literarna dela, marveč mu je celo pomagala pisati in da mu je bilo to, kar se sedaj naziva osebna tajnica. Iz raznih spominov, ki slikajo življenje v Jasni Poljani, se da posneti, da je Zofja Andrejevna v nekaterih pogledih duševno celo prevladovala nad svojim možem in da mu je bila zelo strastna ljubica. To moškemu spočetka vedno ugaja, redki so pa primeri, da bi mogla ženska strast trajno privlačiti moškega. Še manj pa ugaja moškemu ženska, ki presoja vsako stvar kritično. Moški ne trpi v ženski bistroumnosti kritika, ki zna odkriti vse njegove napake. Zato so vsi talentirani in visoko inteligentni moški bolj srečni s priprosto žensko, nego z intelektualno visoko razvito. Poleg tega se moški, ki imajo za seboj burno preteklost, v zakonu utrudijo, dočim hrepene mlade žene po večni ljubavni idili.

Leta 1874 do 1876, ko je nastal roman »Ana Karenina«, je bil star Tolstoj 46 do 48 let, njegova žena pa šele 30 — 32. Kdo more torej vedeti, kakšna skrita in globoka tragedija se je odigravala med zakoncem, ko sta živela na videz tako idilično v svoji samotni na kmetih? Najbrž je Tolstoj opisal svoje življenje v »Ani Karenini«, kjer opisuje mučne prizore med Ano in Vronskim. Njuna ljubezen dogoreva in nobeno sredstvo ne more plamena ožviti. Zaman se oba obupno borita proti temu, zaman se branita. A tu se pojavi ljubosumnost in sumničanje, ki zastrupi medsebojno življenje. Zadnji del »Ane Karenine« in odlomki nedovršene drame »Živi mrtvec« govore dovolj jasno o tem.

V »Kreutzerjevi sonati« doseže odpor Tolstega do hinavščine in prisiljenosti v zakonskem življenju vrhunec. To delo je napisal Tolstoj v času, ko se je preselil z rodbino v Moskvo, kjer so njegovi sinovi študirali. Oni, ki so živeli v Jasni Poljani in ki so mnogo občevali z rodbino Leva Nikolajeviča, pripovedujejo o mučnih živčnih krizah grofice Tolste in o histeričnih scenah v času, ko se je Tolstoj odločil zapustiti rodbino in ko je vedno bolj podlegel svojim verskim blodnjam. Tolstoj je ustvaril dva literarna portreta svoje žene. Dva portreta iste žene, ki sta pa docela različna. Kiti je nedvomno njegova žena, kakšno je videl v prvih letih zakonskega življenja, Ana pa najbrž ona, ki jo je poznal v času, ko se je njegova ljubezen ohladila, dočim je bila Zofja Andrejevna na višku svojih fizičnih moči.

1650 Odvetniška pis: rna

dr. H. Tuma
se je preselila

v hišo Zadrúžne banke, Miklošičeva cesta 13/1.

Dvanajstkrat oženjen

Večkrat se navadno oženjo pustolovci, ki lažejo naivnim nevestam, da še niso poročeni. Redki so pa primeri, da bi se kdo večkrat oženil po vseh pravih zakonih. To se je posrečilo madžarskemu igralcu Aleksandru Szabu, ki je zdaj član operetnega gledališča v Budimpešti. Szabo je bil oženjen dvanajstkrat. Te dni ga je posetil neki novinar, da zve od njega, kako se počuti po dvanajstem zakonskem jarmu in kako se je sploh mogel dvanajstkrat oženiti. Szabo je odgovoril:

»Ni mi žal, da sem se tolikokrat oženil. Gotovo vas zanima, če sem bil tudi dvanajstkrat zaljubljen. Priznati moram, da sem vseh dvanajst žen iskreno ljubil. Z vsemi sem preživel srečne trenutke, ki se jih rad spominjam. Če mi je ta ali ona nekoliko zagrenila življenje, sem to že davno pozabil. Toda na vsako srečno minuto, ki sem jo imel v zakonskem življenju, odpade deset nesrečnih. In vendar bi se rad še dvanajstkrat oženil. Rad se spominjam vsake svoje žene, dasi sem njihova imena že pozabil. Najbolj se mi je vtislila v spomin enajsta žena, ki se mi je pa izneverila in odpotovala z nekim ameriškim milijonarjem v Ameriko.

Bog me je pač ustvaril za vlogo zakonskega moža in rad bi jo igral vse življenje. Škoda, da človek ni za vse življenje mlad in da se ne more vsaj stokrat oženiti. Vsaka izprememba nam krajša življenje in to velja zlasti za izpremembo v ljubezni. Trdno sem prepričan, da ni na svetu dveh enakih žensk in zato tudi ne more biti dveh enakih ljubavnih doživetij. Vsaka ženska nudi moškemu nekaj novega in to je glavni razlog, da sem se tolikokrat oženil.

Zanimiva interpelacija

V Karpatih se še vedno klatijo tolpe volkov in medvedov, ki jih rudi svetovna vojna ni mogla iztrebiti. Seveda delajo zverine prebivalstvu hude preglavice, a pastirjem veliko škodo. Zato je naletel ukrep poljske vlade, da je prepovedano streljati mlade medvede, na velik odpor. In poslanec Huzele Skekerik, ki je bil izvoljen v Galiciji, je stavil te dni v sejmju na ministra, ki je izdal famozno naredbo, zanimivo interpelacijo. V mešanem poljsko - ukrajinskem dialektu je dejal:

Medvedje in volkovi tekmujejo med seboj, kdo bo požrl več ovč in telet. Toda izšla je naredba, ki prepoveduje streljati medvedke z mladiči. Obleči se moramo torej prav elegantno in oditi na obisk k medvedu. Pomizno ga moramo vprašati: Ali imaš morda deco? Streljati ne smemo in tudi ustrašovati ga ne smemo, ker so nam odvzeli pištole. Preostane samo, da gremo osebnost v avdijenco k medvedu in ga prosimo, naj priznase našim čredam. Če se hoče g. minister osebno zgledati pri medvedih mu ne nasprotujem in tudi ne, če jih osebno povabi na razgovor v Varšavo.

Hudomušnemu poslancu se je ves parlament smejal.

Zagonetna smrt Pussi Uhlove pojasnjena

Iz Berlina poročajo, da je zagonetna smrt znané metrese Pussi Uhlove, bivše baronice Fischler, ki je bila nedavno v svojem stanovanju v Berlinu ustreljena, pojasnjena. Ustrelil jo je, kakor smo že poročali, nemški letalec Bees. Policija je takoj uvedla preiskavo in pojasnila ozadje tragedije, ki je javnost tako presenetila.

Letalec Bees je ustrelil svojo ljubico zato, ker mu je zagrozila, da ga ovadi policiji, če jo zapusti. Dolga leta je z njim vodila razne sleparske trgovske posle, pri katerih so bili mnogi trgovci občutno oškodovani. Sama je bila pri vseh sleparijah pred kriminalnimi organi krita, ker so jo pred leti uradno proglasili za abnormarno tako, da ni bila odgovorna za nobeno kaznjivo dejanje. Bees, ki je nastopal pri sleparskih kupčijah pod imenom von Armin, je pritegnil zadnja leta mnogo udeležencev k velikim gospodarskim podjetjem, ki so pa obstojala

samo na papirju. Mnogi so mu nasledili in vložili težke tisočake v dozdevna podjetja. Med drugimi je ustanovil tovarno za konzerve, veliko izvozno trdiko in še več drugih podjetij. Čim je pršlo ime umorjene baronice in njene morila v javnost, so začele prihajati na policijo številne žrtve, ki jih je Bees s svojimi sleparijami oškodoval. Škoda, ki so jo utrpeli Beesove žrtve, znaša več milijonov.

Uhlova je imela tudi sicer lepe dohodke iz tanih virov, kajti v njenem stanovanju je policija našla tajno sobo, ki je vse izdala. Noben stanovalec hiše ni vedel, da ima Uhlova tajno sobo, v kateri so se vršile prave sadiščne orgije.

Neboitičnik s 67 nadstropji

Doslej je bilo največje poslopje na svetu Wool - Worthov neboitičnik v Newyorku, ki je pa dobil zdaj nevarnega tekmeča, ki bo še 5 metrov višji. Zanimivo je opazovati, kako se sčasoma premika središče newyorških neboitičnikov. Prvotno je bilo njihovo središče tako zvano Dolnje mesto, Downtown, od koder so se začeli pomikati proti sredini mesta, kjer jih je sedaj največ. Prvi neboitičnik so zgradili na križišču 5. avenije in Broadwaya. Ideja neboitičnikov se je kmalu uveljavila tudi na Wallstreetu, kjer primanjkuje prostora. Vse dolnje mesto je bilo kmalu preplavljeno z neboitičniki. Ko so pa premostili obe končni postaji newyorških železnic v sredino mesta, so se naenkrat pojavili v tem okraju ogromni hoteli in gledališča. Nedavno so začeli graditi blizu velikega centralnega kolodvora največji neboitičnik, ki bo imel 67 nadstropij in toliko prostora, da bi lahko stanovalo v njem prebivalstvo manjšega mesta.

Ameriški inženjerji imajo pri neboitičnikih preglavice z dvigali, kajti v Woll Worthovem neboitičniku so morali napraviti dvigala tako, da je treba večkrat prestopiti, kakor na železnici. To pa ovira ne samo izletnike, ki si hočejo z vrha neboitičnika ogledati mesto, marveč tudi trgovce, ki imajo v neboitičniku pisarne. Zadnja leta se pri prometu v neboitičnikih še ni pripetila nobena nesreča. Včasih se dvigalo v neboitičniku ustavi, toda ljudje pri tem niso v nevarnosti.

Od mravelj do svetovnega miru

V švicarski vasi Yvorne, ležeči v kotlini, ki se imenuje Fourmilliere (mravljišče), so se zbrali v soboto 1. t. m. številni prijatelji in znanci znamenitega psihiatra Avgusta Forela, lastnika skromnega posestva v omenjeni vasi, da mu čestitajo k 80-letnici rojstva. Forel je znan po vsem svetu kot velik prijatelj človeštva. Kakor mravlja je delal vse življenje za trpečega bližnjega in še zdaj, ko se bliža njegovo plodonosno življenje zatonu, ne pozna počitka. Forel je bil rojen 1. septembra 1848 v romantičnem kraju ob Zenevskem jezeru. K 80-letnici so mu prišli čestitati ljudje iz vseh krajev Švice, kajti malo je Švicarjev, ki bi ne poznali Forela. Pred leti je hodil od kraja do kraja in predaval ljudstvu o strašnih posledicah pijačehvanja, o socialnih potrebah, o neobčudnosti 8 urnega delavnika in o delu za svetovni mir.

Ta apostol lepše bodočnosti človeštva je napisal nebroj znanstvenih in poljudnih del, med katerimi je tudi obširna, zelo zanimivo pisana razprava o mravljah. Mravlje in njihovo življenje je opazoval Forel že kot deček in često je sedel pri mravljišču od jutra do večera. Občudoval je inteligenco mravelj in od njihove inteligence je prišel sčasoma na opazovanje inteligence vseh živih bitij. Primerjal je možgane sesalcev, ločil se je proučevanja človeških možganov in slednjič je posvetil vse svoje sile proučevanju duševnih bolezni. Spoznal je, da je zdravniška veda v tem pogledu brez moči in zato se je začel z vso energijo boriti proti povzročiteljem duševnih bolezni, zlasti proti alkoholu. Intenzivno se je pečal tudi s proučevanjem spolnega življenja, kajti s tem problemom je v zvezi ena najtežjih duševnih bolezni. Njegovo delo o tem problemu je bilo prevedeno v mnoge tuje jezike in je

poneslo avtorjevo ime daleč po svetu.

Kot profesor psihijatrije na univerzi v Cürichu je Forel zaslovel po vsem svetu. Pečal se pa ni samo z znanostjo, marveč z vsemi problemi, ki so važni za zboljšanje gospodarskih in socialnih razmer. Proučeval je zakonodajo in njegov bistri duh je često pripomogel k zboljanju pravnega reda. Po njegovi zaslugi ima Švica zdaj enega najmodernejših kazenskih zakonov. Pečal se je tudi s socialno politiko in bil je pravi apostol moralnega socializma in vnet pacifist. Mnogo si je prizadeval za razširjenje svetovnega jezika esperanta in sploh lahko rečemo, da ni panoge, v kateri bi se Forel ne bil uspešno udeleževal. Zato ni čuda, da se ga je ob 80-letnici spomnil ves kulturni svet.

Moža love

Pet mladih Američank je prišlo na originalno idejo iskati moža na cesti. V washingtonskih listih se je pojavil te dni oglas sledeče vsebine: Iščejo se štiri žene, ki doslej niso našle pravega moža, da se odpeljejo z menoj v avtomobilu iz Washingtona v Los Angeles. Vsaka mora imeti s seboj 200 dolarjev.

Oglas je priobčila 32-letna, zelo elegantna in lepa dama Davisova, ki zasluži letno 3000 dolarjev, ali v naši valuti okrog 186.000 Din. Davisova išče moža v starosti 40 do 50 let. Mož mora imeti črne lase, biti mora dobro vzgojen in tako situiran, da bi mogel dati bodočemu 18-letnemu svaku 5000 dolarjev za šolanje. Denarja nadebudna nevesta sicer ne zahteva, toda če bi imel ženin milijone, bi jih seveda ne odklonila. Oglasile so se še štiri mlade Američanke in tako potuje zdaj iz Washingtona v Los Angeles pet podjetnih deklet, ki hočejo najti moža na cesti.



Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše!

Zahvala

Izvrševalni odbor Narodno strokovne zveze smatra za svojo častno dolžnost izreči tem potom svojo najtoplejšo zahvalo vsem, ki so pripomogli do tako veličastne proslave njene 20-letnice. Izvrševalni odbor se zahvaljuje prav vsem, ki so na katerikoli način pripomogli, da je kongres tako slajno uspel.

Predvsem iskrena hvala vsem članom, vsem bratskim organizacijam in društvom, vsem onim, ki so prihiteli na kongres in s tem pokazali svoje simpatije do našega lepega pokreta. Izvrševalni odbor pa smatra za svojo posebno dolžnost, da se zahvali še posebej vrlim bratom in sestram, ki so prihiteli iz Nemčije pod vodstvom svojega voditelja g. Bolhe in se niso strašili truda in žrtve.

Vsem tem in onim, ki so našo proslavo podprali brzojavno ali pisмено, ponovno najlepša zahvala. Vsi naj bodo zagotovljeni, da bomo šli po tem našem velikem uspešnem zborovanju s podvojeno močjo na delo v dobroti jugoslovenskega proletarijata.

Izvrševalni odbor NSZ v Ljubljani.
Rudolf Juvan, predsednik. Vladimir Kravos, tajnik.

Dober odgovor.

Turist: Kaj se v tem kraju res ni rodil noben velik mož?
Vodnik: Kaj še, tu se rode vsi kot mala deca.

čepici mirno. — Vstal je in prijel Korobova pod pazduho.

Čim sta stopila na ulico, kjer ni bilo več radovednih oči, ki so ju gledale v krčmi od vseh strani, kjer ni bilo debeluhastega krčmarja, ne vratarja, si je Korobov opomogel od presenečenja in se radovedno ozrl na državljana v čepici.

— Res nimam denarja. Pa tudi če bi ga imel, bi ne plačal. Kdo je ta krčmar? Od kod to razkošje? Lačni nesrečnejši so mu prodali vse za kosček kruha. Pajek, zajedavec! A kdo zahaja v njegovo krčmo? Sumljivi ljudje, verizniki in vsi oni zajedavci, ki so se priselasi na tujo nesrečo in izmoghajajo svoje žrtve.

— A vendar bi naju mogel izročiti policiji, — je pripomnil Korobov.

— Ne. Sicer pa...

— Sedela bi.

Državljan v čepici se je naenkrat razburil in začel iskati nekaj po žepih. Ko je našel, se je nasmehnil, rekoč:

— Pojdiva na izprehod. V vaši družbi se počutim zelo dobro. Ne čudite se mi, danes je tak dan. Potem pa, če hočete pojdeva k meni na dom. Velja? Zelo vsem bom hvaležen, če mi storite to uslugo.

Sedeč na trdi postelji, je Korobov radovedno ogledoval sobo. Bila je tesna in malone prazna. Miza, stol, postelja v kotu in železna pečica. Na tleh koščki raztrganih listin in pisem.

Čuden in neprimeren se je zdel ženski portret na mizi. V kričeči promenačni obleki je ponosna žena zamišljeno božala kodrastega psička. Psiček je mohl tako kvišku in ji gledal v oči, njene misli so pa blodile daleč nekje po preteklosti.

— To je vaša sestra?

— Ne, mati.

Tiho je državljan v čepici pripomnil:

— Umrla je te dni.

Nekaj časa sta molčala.

— Vi se gotovo čudite vsemu, — je dejal državljan v čepici in se obrnil h Korobovu.

Sedel je za mizo v plašču in s čepico na glavi.

— Vi boste seveda vse razumeli. Včasih je človeku osamljenost neznoša in zaželi si, da bi utripalo blizu živo srce. Vi me boste razumeli. Že na bulvarju ste se mi prikupili. Zdelo se mi je, da ste umetnik in nisem se zmotil.

A kako lepo je, da me sploh niste vprašali, kdo in kaj sem. To se redko dogaja. Ne slačite svršnika, pri meni je hladno in vlažno.

Vse življenje sem prepotoval, — je nadaljeval državljan v čepici po kratkem presledku. — Evropo poznam bolje nego Moskvo. Prepotoval sem vse dele sveta. Bil sem na Kitajskem, Japonskem in v Ameriki. Dvakrat sem prepotoval vso Afriko. Več mesecev sem preživel na Malajskih otokih. Potoval sem po Indijskem oceanu do Singapura. Spominjam se zlasti na Suez in Aden kjer tako glasno kriče zamorci, kodraški Somalci, gibčni kakor opice. Tam je drugačno sonce. A na Ceylonu. V Kolumbu sije sonce posebno močno in zlati žarki odsevajo od tropičnih rastlin kakor v zrcalu. Zjutraj se dvigne sonce neverjetno hitro do vrha nebesnega svoda in zgodaj zjutraj je v Kolumbu ozračje polno opojnih vonjav. V pristanišču Hongkongu bi bil skoro podlegel mrzlici... Vi niste bili v Hongkongu?

— Še ne! — je odgovoril Korobov prostodušno in napeto poslušal neznančevu pripovedovanje.

— To je ogromno, strašno mesto dimnikov in črnih oblakov dima, škripanja koles in brenjenja strojev. Zaliv, po številu prihajajočih in odhajajočih

parnikov prvi na svetu. Vročina je tam tako strašna, kakor nikjer drugje na svetu. Sovražim ta skalnati otok.

— Vi poznate ves svet! — je dejal Korobov nehot.

— Rad sem potoval. Tako, kakor drugi ljubijo ženske. Denarja sem imel dovolj. Zdj sem siromak. Delati ne znam. Revolucionarna vihra me je treščila čez krov. Novo življenje je na pohodu. Gledam ga in vidim, da zame ni prostora v njem. Čital sem, če se ne motim pri Eckermannu, kako so si trije kovači »kmetje skovali kopja in odrinili z njimi v boj s prvo lokomotivo. Toda preostaja še en izhod: pokorno umakniti se novemu življenju s poti. Zdj imam proste roke. Mati mi je umrla.

— Kaj nameravate znova odpotovati po svetu?

Državljan v čepici je pogledal Korobova in se otožno nasmehnil.

— Ali naj zakurim v peči? Vas ne zebe? — je vprašal, namesto da bi odgovoril.

In ne da bi čakal odgovora, je odšel iz sobe in se vrnil z brezovimi trskami. Korobov mu je pomagal zakuriti v peči, zavlil se je v svršnik in sedel znova na posteljo. Državljan v čepici je sedel s hrbtom proti Korobovu in umolknil. Prijetna toplota je kmalu napolnila sobo. Radostno so zapraske tale brezove trske in zadilo je po terpentinu. Korobov je zrl v plapolajoči ogenj, bil je sit in utrujen in kmalu je neopazno zadremal in zaspal.

Zbudil se je šele, ko ga je začelo zebsti.

Ogenj v peči je bil že davno ugasnil. Za mizo, s hrbtom proti njemu, je še vedno sedel državljan v čepici. Glavo je imel naslonjen na prsa in desna roka se je z bledimi prsti skoro dotikala tal.

Korobov je vstal in stopil po prstih k mizi. Gredeč je opazil, da je bil portret žene na mizi obrnjen z obrazom k steni. In Korobov je začutil, da mu je nekaj stisnilo srce. Naglo se je ozrl državljana v čepici v obraz...

Potem je takoj opazil stekleničico z drobnimi kristali in brušenim zamaškom: ciankali.

Državljan v čepici je bil mrtev. Odšel je bil na svoje zadnje potovanje. Korobov se je vzravnil in dolgo je stal tako nepremično. Poslušal je in zdelo se je, da sliši, kako je čas v grobnici tišini obrnil list v knjigi življenja.

Roger de Beauvoir:

Sužnja

UVOD.

Častivredni svetnik Honorius Claas mi je med svojim bivanjem v Benetkah l. 1832 često govoril o čudnih mislih, ki so mu rojile po glavi pri pogledu na moža po imenu Mariano Calvi. Mož je stanoval v hotelu »Pri angleški kraljici« blizu mostu Fuseri, na nasprotni strani je pa stanoval Honorius Claas.

Svetnik ga je često videl zjutraj v dolgem flanelastem jopiču, kako vdihava sveži zrak pri oknu, skozi katero se je videlo na kanal. Claasu se je zdel njegov obraz nekam zagoneten.

Na prvi pogled bi človek ne mogel reči, kakšen je ta Mariano Calvi. Podočen je bil opici, obenem pa abbeju in vohunu. Njegov izraziti obraz je pričal o živahnem temperamentu. Vsak dan ob določenem času je odšel iz hotela lepo osnažen, z brezhibnim angleškim napraskom iz čipk, v črnem fraku in elegantnem sivem klobuku. Včasih je bil zavrt v italijanski plašč, v uših je imel cigareto, v kravati dragoceno iglo. Spotoma je popeval Bellinijevo cavatino. Najbolj se je pa čutil svetnik vztrajnost, s katero je stal si gnor Calvi nalik kipu pri oknu tako, da se svetnik ni mogel dati počesati, da ni mogel plavati po kanalu, ne prizgati svoje priljubljene pipe, ne da bi srečala njegove oči srepi pogled Mariana Calvija.

Zlasti pomeni so se Italijane zenice čudovito lesketale. Mariano Calvi je imel na glavi veliko, s kožuho podloženo nočno čepico, nagibal se je nad kanal in zdela se je, da ga preganja čudovita halucinacija. Človek bi mislil, da prosí to zeleno, spečo beneško vodo, naj z njim zaupno in skrivnostno kramlja. Po cele ure je včasih zrl v vodo, napeto je poslušal petje čolnarjev, ki so se vračali pozno ponoči domov. Njegov sluh je lovil šume vetra in pljuskanje gondol, drvečih po vodni gladini, z zanimanjem je poslušal ubrane akorde klavirja, ki so kratkocvili v sosedni hiši mlado signoro. Dvigil je glavo, samo da sanjavo pogleda na zvezde ali pa da vidi,

na katero stran se nagibajo rože na balkonih sosednih hiš. Po cele dneve je predsedel v Florianovi kavarni s poslikano papirnato pahlijačo v roki, pojedel je ogromne količine sladolead in vedno je bil udobno zlektnjen v svoji loži, kadar je posetil gledališče Benetjeto.

Nekega večera, ko je pela v tem gledališču Pisarionijeva, ki ji je Mariano Calvi navdušeno ploskal, je bruhnil pri odhodu kri. Slučajno je stal v neposredni bližini svetnik in tako mu je mogel čudaka: Italijan zaklicati:

— Vzemite tale ključ, gospod. Za božjo vojo vas prosim, ne dajte ga nikomur, če umrem. Samo mojemu nečaku ga lahko daste. Da, samo njemu in nikomur drugemu.

Nesrečnež ni mogel več govoriti. Odnegli so ga domov, kjer je ponoči umrl.

Honorius Claas je zaman iskal po vsem mestu njegovega nečaka. Rad bi bil izpolnil Marianu Calviju dano obljubo. Zaman se je obračal na njegove prijatelje in na policijo. O življenju čudakega moža so vedeli zelo malo. Znano je bilo samo to, da je zelo vestno poravnava račune v hotelu »Pri angleški kraljici«, da je imel več skrbno zaklenjenih kovčegov v svoji sobi in da je često pisal pisma v Firence, pisma, ki jih je avstrijska vlada v svoji materinski skrbni odpirala, ker je smatrala to za svojo dolžnost. Toda ta brezobzirna inkvizicija ni dosegla svojega namena, kajti vsa pisma so bila nepopisana.

Oblasti niso mogle ugotoviti, da-li piše Mariano Calvi s kemičnim črnilom, ki se na papirju na videz sploh ne pozna. Smatralo so ga za norca, ki uživa, če more prisiliti kakega Florentinca, da plača porto za pismo.

In res vsako pismo je bilo naslovljeno na Firence in podpisano z imenom tega ali onega beneškega doža. Ni čuda, da so bile oblasti prepričane, da imajo opraviti z norcem.

Nekatera pisma so bila naslovljena »Al serenissimo principe Mocenigo«, druga »A. Alvise«, tretja »A. Benier«. Iz tega se je dalo sklepati, da je Calvi blazen, kajti ti odlični poglavarji in knezi beneške republike so že davno počivali v zemlji.

Honorius Claas, svetnik in nemški diplomat, je skrbno hranil ključ Mariana Calvija. Minilo je že osem mese-

cev, ne da bi prišel kdo ponj. Calvijeva soba v hotelu »Pri angleški kraljici« je bila še vedno zapečatena in vse njegove stvari so ostale nedotaknjene, kajti hotelir je bil prazenoveren. Toda nekega večera, ko je Honorius gledal skozi okno na kanal in razmišljal o diplomatski brzojavki, ki jo je bil pravkar dobil, je opazil skozi spuščene žaluzije v Calvijevi sobi luč.

Obenem je opazil senco, ki se je nagibala in vzravnavala, kakor da išče nekaj po tleh. Kar je na enem oknu nekdo dvignil šaluzijo in svetnik je zagledal mladega moža tridesetih let, ki je preoblačil v roki šop ključev in skušal odpreti kovčge. Slednjič je obstal pri črnem izrezljanem kovčgu, ki ga pa ni mogel odpreti, dasi je potiskal v ključavnico po vrsti vse ključje.

— Vrag ga vzemi! — je vzkliknil neznanec.

Honorius je videl, kako je pozvonil in kako je prišel hotelir, ki pa ni mogel pomagati neznanecu odpreti kovčga. Neznanec je že hotel oditi, pa mu je Honorius skozi okno namignil, naj počaka. Držal je v roki Marianov ključ in mladi mož je skočil iz sobe v svojo gondolo. Ko sta se srečala, mu je dejal neznanec: Jaz sem Juliani, nečaka Mariana Calvija. Ker mi je naključje tako hitro priskočilo na pomoč, mi dovolite, gospod svetnik, da si stričvo zapuščino razdeliva.

Postavil je na svetnikovo mizo kovčeg, ga odprl z Marianijevim ključem, ki mu ga je bil dal Claas, in pokazal mojemu prijatelju dva predalčka. V prvem so bila nekaka bančna nakazila, zvezana z rdečo nitjo. To je bil delež, ki si ga je prisodil Juliani. V drugem je bilo več drobno popisanih listkov in na vsakem je bila slika kakega beneškega doža.

Vsi listki so bili spravljeni v usnje ni torbici, na kateri je bilo napisano s črnilom: Albanskemu knezu.

— Kateri knez je bil to? Priznati moram, da takrat sam nisem dobro vedel, — je nadaljeval svetnik Honorius. Ker mi je pa Juliani izročil te čudne zapiske, sem mislil, da jih lahko mirne duše sprejemam. Juliani je bil imeniten dečko. Pograbil je denar svoje- ga strica, ki mu je bil zelo dobrodošel. Jaz sem pa podedoval zapiske čudaka, v katerih so bile zabeležene vse skrivnosti beneške policije. Ali je čakala tudi mene sreča, kakor Julijanija? To ni prav nič zanimalo mladega moža,

ki se je nameraval v Firence oženiti z lepo, dvajsetletno signorino O. Voščil mi je lahko noč in odšel.

Priznam, da sem bil zelo radoveden, kakšno tajno je hranil čudaki Italijan v svojih zapiskih. Pisava je bila drobna, nerazločna, toda vsaka beležka je imela značaj skrivnostne verodostojnosti. Človek bi dejal, da je bilo vse to pisano tako, kakor je narekovali trenutek. Zdelo se mi je, da imam opraviti z zapiski volhna, ki je beležil dogodke dan za dnem. Tu so bili odlomki, pri katerih so se mi ježili lasje na glavi, ko sem čital o usmrtilvah, mukah, trpljenju letnikov in nešteti grozodejstvih beneških rabljev. Skratka, to je bila zgodovina Benetk, ki jo je pisal sam beneški rabeli. To je bil grozen in fantastičen seznam, v katerem so videle moje oči vsako črko in vsako piko zalito s krvjo. V glavi se mi je vrtelo, in ko mi je prinesel sluga drugo jutro zajtrk, sem bil bled kakor ti stari papirji, nad katerimi je še vedno gorela moja sveča.

S slugo je prišel tudi Juliani.

— Bojim se, — je dejal, držec v roki najkrajše nagelj, ki ga je mogel najti na slavonski obali, — da vam zapuščina mojega strica ni dala spati. Ne zato, ker je poznal nekatere skrivnosti beneškega arhiva, marveč ker je bil napol blazen in hotel napisati zgodovino Benetk v dveh delih.

— Kdo je bil ta albanski knez? — sem vprašal Marianovega nečaka.

— Stepan Zanovik, ki je sprejel naslov albanskega kneza in je bil zelo naklonjen mojemu stricu, je umrl l. 1786. Rojen je bil l. 1751 na gradu Pastrovichio v beneški Albaniji, na meji turške Albanije, blizu Črne gore. Njegov oče se je začel l. 1760 v Benetkah pečati s trgovino. Prodajal je na drobno čevlje in bagige, nekako sadje za dečo. Talent za karte mu je kmalu pripomogel do blagostanja, toda beneška vlada ga je izgnala iz republike. Odšel je in porabil denar za nakup zemljišč v svoji domovini. Tudi grad Pastrovichio je prišel v njegove roke. Svoja sinova Primislava in Stepana je poslal študirat na univerzo v Padovo in od tod izvirna nedvomno Stepanovo znanje literature.

— Moj stric je torej bival v Padovi in doletela ga je visoka čast, da je postal Stepanov domači učitelj. Kljub njegovemu nasvetom in opominom je ta pustolovec kmalu dokazal da je podedo-

val nadarjenost svojega očeta. Vlada mu je naložila kazen. L. 1773, ko je hotel Stepan po potovanju po Franciji, Angliji in Holandski igrati v Črni gori vlogu Petra III. in zlorabiti svoj vpliv na črnogorski narod, je zbral moj stric na njegovo zahtevo važne vesti iz beneške zgodovine. Takrat je bil njegov prijatelj arhivar Orlo Contini, ki je naučil mojega strica rabiti ono tajno črnilo, s katerim je pozneje pisal mnogim odličnim činiteljem, pa tudi meni. Mariano Calvi se je tajnega črnila tako navadil, da se mu je zdelo, da ga mora rabiti tudi, če je pisal navadna pisma. Razna pisma, ki jih je dajal v Benetkah na pošto pod imenom knezov, so pa le pričala o blaznosti mojega častitljivega strica, kajti vsa so bila naslovljena meni. Toda to je bilo v zvezi z zagonetno zgodbo, čije skrivnost je poznal samo on in ki mi jo je pripovedoval z grozo.

— Kakšna je ta zgodba? — Gotovo je zapisana v zapiskih, ki jih imate tu. Najdete jo pod imenom Alessandro ... ali Safia, tega niti sam dobro ne vem.

— Zares, — je pripomnil svetnik, — ta zagonetna zgodba se tiče doža, čigar ime mi mi znano. Priznam, da je čudovita.

— Moj stric mi je nekoč pripovedoval zgodbo o dožu, ki ga je nazival Alessandro. Ta čudoviti del svojih spominov je pisal v pouk albanskemu knezu, ki je bival takrat na Holandskem. Tam je bil zaprt zaradi dolgov in grozil je svojim upnikom, da se ubije, če ga bodo preveč pritiskali. Amsterdamski občinski svet mu je vzel obleko in mu dal novo, ker se je bal, da bi utegnil svojo grožnjo izpolniti. Skrben mestni očeje so mislili, da ima knez pri sebi orožje ali strup. Kljub tej opreznosti so ga našli v postelji mrtvega z globoko rano na desni roki. Glavo je imel omotano z ruto in bil je ves okrvavljen.

— Ko je moj stric to zvedel, je začel besneti. Vedno se je zanašal na protekcijo svojega učenca, ki ga je kljub njegovim pustolovčinam ljubil. Zapiski bi mogli kompromitirati mnogo rodbin. Obljubite mi, gospod svetnik, da ne pridejo na dan imena, ker še vedno žive potomci rodbin, čijih poglavarja je nazval moj stri Alessandro.

Bil je torej svetnik Honorius Claas tisti, ki je napisal zgodbo, kateri smo priključili ta uvod, da bo čitateljem jasno, da gre za verodostojno pripovedovanje.

Zakaj se je nemška vojna mornarica uprla?

Nemški narod je bil pred vojno strogo razdeljen na kaste. — Mornariški častniki niso smeli intimno občevati z inženjerji. — Zanimivi primeri mentalitete nemške aristokracije

Posebni odbori nemškega parlamenta je bila poverjena naloga ugotoviti, zakaj se je nemška vojna mornarica tik pred koncem svetovne vojne uprla. Preiskava še ni končana, toda to, kar je dognala doslej preiskovalna komisija, prida da je iskati vzroka v prvi vrsti v tem, da je bil nemški narod pred vojno strogo razdeljen na kaste. O tem prida več pismenih referatov in izjav onih, ki jim je bilo poverjeno vodstvo vojne mornarice. Med mornariškimi častniki in moštvom je bil vedno nepremostljiv prepad. Pa tudi med zborom mornariških častnikov in mornariškimi inženjerji je bila velika družabna razlika, ki se je vzdrževala umetno in ki niti med vojno ni izginila.

L. 1911 je izdal inšpektor nemške vojne mornarice zanimivo povelje, v katerem je dejal, da ne želi, da bi prihajali mornariški inženjerji iz istih rodbin, kakor so mornariški častniki. Po njegovem mnenju je bilo za častniški zbor bolje, da so bili mornariški inženjerji iz srednjih ali nižjih slojev. S tem je hotelo vrhovno poveljstvo nemške mornarice inženjerje prisiliti, da se vrnejo sami v podrejeni položaj, kamor so spadali. Da tako naziranje vrhovnega poveljstva ni moglo roditi dobrih posledic, so pokazali dogodki pred koncem svetovne vojne. Predsednik sprejemne komisije je rade volje izpolnil inšpektorjevo povelje, o čemur prida njegov referat iz l. 1911, ki se glasi:

»Zahteve inženjerjev so vedno večje. Skrajni čas je že da ukrenemo vse potrebno da se vrnejo mornariški inženjerji tja kamor po svojem položaju spadajo. Doživel sem celo to, da je mlad inženjer, ki se je komaj oženil, posetil mornariškega častnika. Častnik me je vprašal, kako ga naj sprejme. Svetloval sem mu, naj mu posej vrne, pozneje pa naj mu namigne, da ne želi, da bi zahajal k njemu. Če bi se mu pa še vsiljeval, naj ga ovadi predstojnikom. Neki višji častnik je povabil višjega inženjerja celo k sebi na dom. O tem se je med mornariškimi častniki mnogo govorilo. To se seve ne sme več dogajati in če moji mlajši tovariši tega ne razumejo, jih bo treba poučiti. Treba bo paziti, da bodo vsi mornariški inženjerji iz srednjih ali nižjih slojev, kajti drugače bodo vedno silili med častnike, ki so brez izjeme sinovi najodličnejših rodbin.»

Med vojno je prišlo naravnim potom do prijateljskih stikov med mornariškimi častniki in inženjerji. To pa predstojnikom ni bilo po volji. Poleti 1917 je izdal vrhovni poveljnik nemške mornarice tajno povelje, v katerem pravi:

»Vedno se pozablja na to, da je jedilnica na bojni ladji iz praktičnih ozir-rov namenjena samo službenemu prija-

telstvu, nikakor pa ne intimnim družabnim stikom. Inženjerji in častniki imajo skupno jedilnico, kakor so jo imeli že v mirnem času, in tega običaja ne moremo odpraviti, pod nobenim pogojem pa ne sme služiti jedilnica za medsebojno spoznavanje.»

V drugih poveljih so višji mornariški častniki opozarjali na to, da se ženi-jo mornariški inženjerji z damami iz višjih krogov, ki se ne zadovoljujejo s podrejenim družabnim položajem svojih mož in jim prigovarjajo, naj si ugledajo pot v odlično družbo. Mornariškimi inženjerjem je bilo dovoljeno zahajati v častniško jedilnico, v kateri so navedeni prijateljske stike s častniki. Zato je predsednik častniške kazine odredil, da morajo inženjerji takoj po obedu ali večerji zapustiti jedilnico. Njihovo vedenje je nazval celo nedostojnost in netaktnost. Prepovedal jim je tudi poslušati koncerte, ki so jih prirejali na bojnihi ladjah po obedu. Nemški mornariški častniki so bili protežirani v vsakem pogledu. Železni križec je dobil mornariški častnik za eno vožnjo do Anglije, doči mie morjal inženjer absolutni najmanj 4 vožnje. Zato ni čuda, da je zavladalo v nemški mornarici splošno nezadovoljstvo. Še bolj nezadovoljno je bilo seveda moštvo, ki so ga častniki prištevati med najnižje kaste. Samo železna disciplina je mogla zadrževati val ogorčenja do konca leta 1918.

Nove knjige in revije

Postanak, karakter i budućnost kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Zelo aktualna knjižica, ki jo je napisal znani zagrebški odvjetnik in publicist dr. Radić Walter. V tej knjižici preučuje avtor popolnoma znanstvenega in izvenstranskega stališča vse vzroke, ki so dovedli do današnje krize in prikazuje pot, po kateri je treba iskati rešitve krize v smislu enakosti in ravnopravnosti vseh državljanov in vseh sestavnih delov naše države, ki ni s socialnega, niti z mednarodnopravnega, niti ustavnopravnega stališča povečana kraljevina Srbija in zato ne more biti tudi s političnega, če želi, da obstoji. Knjižica se naroča v Zagrebu: Marovska ulica 30 in stane 10 Din.

Zbirka zakonov. XXIII. snopič. Izšel je 22. snopič zbirke zakonov in sicer: Zakon o posesti in nošnji orožja. — Zakon o osrednji upravi za mere in dragocene kovine, o kontrolah mer in dragocenih kovin in o kontrolah sodov. — Zakon o merah, njih rabi v javnem prometu in nadzorstvu nad njimi. — Zakon o kontroliranju čistine izdelkov iz zlata, srebra in platine. To zbirko, kakor vse ostale zakone, je založila Tiskovna zadruga v Ljubljani, pri kateri se tudi naroča.

Trgovski tovariši. Izšla je 8. številka Trgovskega tovariša glasila slovenskega trgovskega društva »Merkur«. Vsebinska je sledeča: Jos. J. Kavčič: Zmisel trgovske pomočniške skušnje. — Dr. J.

Bohinjec: Delovanje Mednarodnega urada dela. — Merkator: Nekaj statističnih podatkov o naši trgovini in njenem domosu. — Peter Silec: Vajenci in gospodarji itd. — Trgovski tovariši: Izhaja vsak mesec in se naroča: Ljubljana, Gradišče 17. Naročnina za vse leto znaša 36 Din, posamezna številka 5 Din.

Prosvetni glasnik. Izšla je juljska številka »Prostnega glasnika«, službenega glasila ministrstva prosvete. Naroča se pri državni štampariji v Beogradu.

Razgled. Izšla sta 9. in 10. zvezek »Razgleda«, odličnega domačega mesečnika za zabavo in pouk. Vsebinska oba številka je zelo pestra. Pisatelj Ivan Vuk prinaša esej »Mundus vult decipi«, pesnik Gustav Striša se sprejma »Med narcisami« po Golici, Ivan Vuk objavlja svoje mnenje o vtisih in epizodah s potovanja pod naslovom »Skozi okno vlaka«, dalje prinaša »Razgled« celo vrsto opisov in pejsažev ter slik naravnih krasot naše domovine: Silverster Škerlj nadaljuje s svojimi »Obrazi iz slovenske drame«, s svojimi prispevki sta pa tudi sodelovala pesnika Danilo Goreinšek in Oton Berkepec. Prof. Šantel nadaljuje svoje študije o »Harmoniji barv«. Številko izpopolnjuje še razno drugo, zelo zanimivo gradivo. »Domači Prijatelj« se naroča v Ljubljani, Miklošičeva cesta 13 in stane letna naročnina 30 Din, a posamezna številka 4 Din.

Koprive. Izšla je 38 številka »Koprive«, našega najboljšega humorističnega tednika. Kakor vse dosedanje tudi ta številka v žgoči satiri bika naše razmere in prinaša zelo posrečene karikature naših vodilnih politikov ter več zabavnih in pikantnih prizorov. »Koprive« se naročajo v Zagrebu, Marovska ulica 28 in stanejo četrtletno 50 Din, a posamezna številka 5 dinarjev.

Jadranska Straža. Izšla je avgustova številka »Jadranske Straže«, naše lepe nacionalno-obrambene revije. Kakor vse dosedanje številke, je tudi ta polna izbranih, zanimivih gradiva. Prinaša slike in črtice iz našega pomorskega življenja, slike s naše rivljere, naših letovšč, aktualen članek »Rusija na Črnem morju«, poročila o delovanju podružnic Jadranske Straže, obenem pa je posvečena tudi spominu umrlega poročnika Elvina Grega. »Jadranska Straža« izhaja v Splitu, Trumbičeva ulica in stane letno 150 Din, a posamezna številka 12 Din. Naročajo se na to našo najlepšo nacionalno revijo. Avgustov zvezek je tudi opremljen s sliko prestolonaslednika Petra.

Zbornik za umetnostno zgodovino (Archives d'Histoire de l'Art). Izdala Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani. Vsebinska vsebina 1.—2.: Staniko Vurnik: K slikarstvu v Sloveniji na prehodu od XVII. do XVIII. stoletja. (Slika stilskega razvoja). — France Mesenec: Korespondenca Janeza in Jurja Šubic. — Milko Kos: Srednjeveški rokopiši v Sloveniji (Kranj, Zupice). — Viktor Stetka: Naši spomeniki iz empijske dobe (Varnost spomenikov). — Umetnostno-zgodovinsko društvo. — Književnost. France Stetka: Umetnostni spomeniki Slovenije I. Kamnik. — Zbornik za umetnostno zgodovino letnja štiričrtna na leto. Urejuje ga dr. Isidor Cankar. Letna naročnina znaša 60 Din, za inozemstvo 70 Din. Upravičeno in uredništvo Ljubljane, univerza.

Ižančeva žena.

Star Ižanec je šel s pogreba domov, ko ga je nenadoma ujela huda nevihta in padati je pričela kakor oreh debela toča. Veliko zrno je padlo tudi Ižancu na butico in jezen je zamrmral:

— Zdaj je prav gotovo moja stara prišla v nebesa.

Pogled v skrivnostno snovanje vsemirja

Stalnice se premikajo. — Poedine skupine zvezd drvé z neverjetno brzino po vsemirju. — Solčni sistem drvi s hitrostjo 20 kilometrov v sekundi pri sozvezdju Herkula.

Že davno so minili časi, ko smo si predstavljali zvezde - stalnice na nebu kot nebesna telesa, ki se sploh ne premikajo in ko je bil naziv stalnica res umesten. Zvezdoslovci so s pomočjo modernih daljnogledov kmalu spoznali, da se vse stalnice premikajo, da lete po neskončnem prostoru v gotovi smeri tako, da se njihova medsebojna lega na nebosklonu izpreminja. Toda večina stalnic ima tako neznatno lastno premikanje ali bolje rečeno, je tako oddaljena, da opazijo zvezdoslovci šele po desetletjih, da se je njihova lega nekoliko izpremenila. Izprememba lege te ali one stalnice na nebosklonu je pa samo del celotnega premikanja stalnice, samo projekcija celotne hitrosti v ravnino, v katero si projiciramo stalnico z njeno najbližjo okolico. Poleg tega se zvezda nam približuje ali pa se od nas oddaljuje z gotovo hitrostjo in celotna hitrost je rezultanta obeh premikanj. S pomočjo spektroskopije po Dopplerjevem principu so zvezdoslovci izračunali hitrost in smeri mnogih velikih stalnic.

Nastalo je vprašanje, da-li se solnce samo, ki ni nič drugega nego velika stalnica v vsemirju, tudi premika. Tega vprašanja so se zvezdoslovci takoj lotili in slavni angleški zvezdoslovec Herschel je že koncem 18. stoletja odgovoril nanj trditelno. On in za njim še drugi znameniti zvezdoslovci so ugotovili, da drvi solnce s celim solničnim sistemom po vsemirju s hitrostjo 20 km na sekundo približno v smeri proti sozvezdju Herkula blizu sozvezdja Lire. S tem je bil storjen važen korak k opazovanju premikanja in merjanju hitrosti stalnic našega zvezdnega sistema, kajti zdaj, ko poznamo lastno premikanje našega sistema, lahko izračunamo hitrost in smeri drugih stalnic ne glede na lastno premikanje.

Prvotno so zvezdoslovci mislili, da se premikajo stalnice v vsemirju v vseh mogočih smereh povsem slučajno. Toda kmalu je bila ta teorija ovržena. Med drugimi skupinami zvezd je na nebu tudi skupina, nazvana Hyady, ki leti po neskončnem prostoru z enako hitrostjo in v isti smeri in sicer 44 km v sekundi v smeri proti sozvezdju Oriona. Pred 800.000 leti je bila ta skupina zvezd oddaljena od nas 65 svetlobnih let, zdaj pa znaša njena razdalja že 135 svetlobnih let in čez 65 milijonov let bo ta roj zvezd tako daleč, da bo njegov dozevni premer manjši, nego je premer lune. Skozi drugo tako skupino zvezd gre solčni sistem zdaj in zato vidimo po nebosklonu raztresene poedine zvezde. V to skupino spada pet svetlih stalnic iz Velike Medvedice in sicer Sirtus, alfa Krone, beta Kočijaža in beta Eridana. Ta skupina se premika s hitrostjo 30 km v sekundi proti sozvezdju Orla.

S tem pa še daleč ni izčrpano vse znanje zvezdoslovcov o premikanju stalnic. Izkazalo se je, da drvita dve skupini zvezd v nasprotno smer nebosklona proti sozvezdju Oriona odnosno Orla. V prvi skupini je okrog 60, v drugi pa 40% vseh stalnic. Obe ti zvezdni megli se premikata s hitrostjo 40 km v sekundi. Ne smemo ju pa zamenjati s poprej omenjenimi roji, v katerih se premikajo vse zvezde približno enakomerno in z enako hitrostjo. Zvezdoslovci je zadnje čase zelo napredovalo in zdaj ima človeštvo na razpolago sredstva in metode, s katerimi lahko opazuje nebesna telesa na razdalji mnogo tisoč svetlobnih let. Epohalni napredek v spoznavanju vsemirja nastane takrat, ko bo človeški genij izumil sredstvo, s katerim se bo mogoče ločiti od zemlje in proučevati skrivnostno snovanje nebesnih teles v vsemirju samem.

Sokol

O pokrajinskem zletu JSS v Skopju prinese prihodnja številka »Sokolskega Glasnika«, ki izide 15. tm. podrobno, zanimivo poročilo, na kar opozarjamo vse sokolsko članstvo.

Akademija sokolske olimpijske vrste v Zagrebu. Naša sokolska olimpijska vrsta priredi v nedeljo popoldne v Zagrebu telovadno akademijo na igrišču (Concordie) v slučaju slabega vremena pa v telovadnici Sokola II. Vsi zagrebški listi poročajo o naših olimpijskih borcih in zmagovalcih, za katerih nastop vlada v Zagrebu velika zanimanja. Akademija bo obsegala vaje na poedinih orodjih in dr. Murnikovo epopejo. Vrsto bo vodil v Zagreb Savezni načelnik brat dr. V. Murnik.

Oglas.

Priporočam svoje prvovrstne zajce. Cenimim gostom na željo tudi ko-žo odorem.

Pri morju.

— Čuješ, dragi Mirko, ali nisi ljubosumen na valove, ki me objemajo?

— Ah, dobra Cilka, saj veš da ima morská voda slab okus.

Praktično.

— In kaj napravite s hrenovkami, ki vam ostanejo?

— Te prodajam policiji za pendreke.

Napredek.

— Čuješ, Milhec, tvoja sestra se uči peti. Ali kaj napreduje?

— O tisto pač! Včeraj sem lahko prvič vzel vato iz ušes.

Na selu.

Slikar: Stopi deklica in vprašaj očeta, če lahko slikam vašo kravo. Deklica odide in se kmalu vrne: — Očka je rekel, da je naša krava že šest let črna in naj kar taka ostane.

Lovske puške

Robert puške, browninge, pištole za straženje psov, samokrese, to-
piče, zaloga lovskih in ribišk potrebščin ter umetni ogenj.

F. K. Kaiser,

puškar, Ljubljana, Selenburgova ulica 6.

Družabnika

s kapitalom 30.000 Din iše trgo-
vec z mešanim blagom v svrbo
povečanja trgovine. Garancija si-
gurna. Ponudbe na upravo »Slov.
Naroda« pod »Družabnik 1640«.

Učenka

močna in pridna, stara 16 let, se
želi učiti v trgovini z mešanim
blagom, kjer bi imela hrano in sta-
novanje v hiši. Ponudbe na upra-
vo lista pod »Vajenka 1636«.

za zemljišče ali hipoteko

v Avstriji po pooblaščen pi-
sarni za zemljiški promet Hein-
rich Scagnetti, Graz, Girardi-
gasse 8. 1622

Prodajalko

ugodne zunanosti, ki je že bila za-
poslena v trgovini s storjeno žen-
sko konfekcijo, išcem. Nastop po
možnosti takoj. Ponudbe na: F. J.
Roset, Orlon, trgovina gotove
damske konfekcije, Zagreb, Gum-
buleva 3. 1626

Za doml

za šivilje, krojače, čevljarje itd.

STOEWER

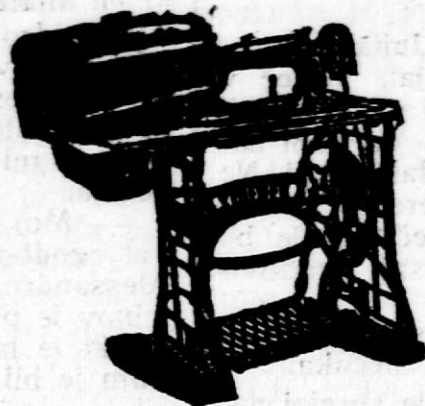
šivalni stroj

Le ta Vam poleg šivanja enta
(obširna), veze (šifra), krpa po-
rilo in nogavice. Brez vsakega
premljanja plošč in drugo je
stroj v minuti pripravljen ali
za vesele in ravno tako hitro
sopet za navadno šivanje. — Po-
log vseh prednost, ki jih za-
vzema šivalni stroj STOEWER,
je tudi najcenejši.

Ne zamudite ugodne prilike in
oglejte si to tiskovno pri-
ložo.

Lud. Baraga,

Ljubljana, Selenburgova 6, I.



Brezplačen pouk v vezenju, rabl
aparatur itd. — Ugodni plačilni
pogoji. — 15letno lamstvo.

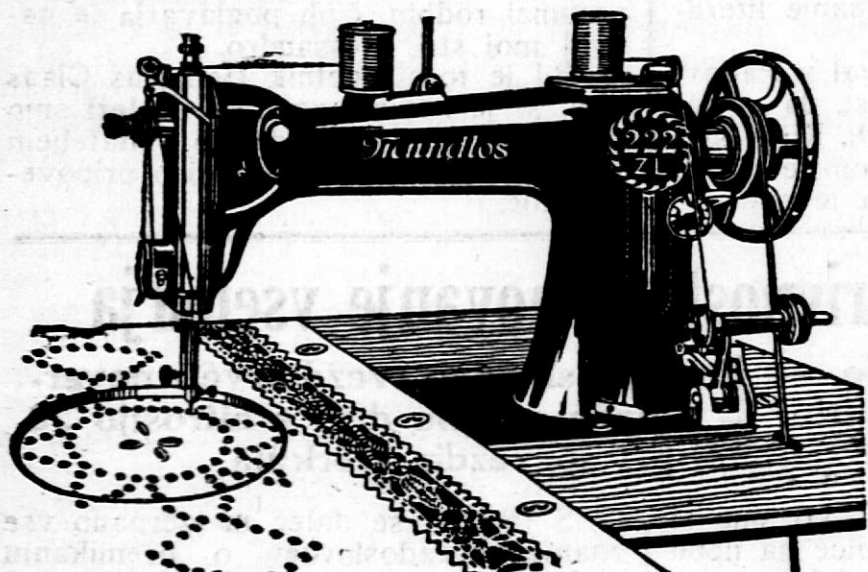
Za krojače! **NOVA VELIKA** Za krojače

Knjiga krojaštva

za samouke o prikrojevanju moških oblačil

A. KUNC, Ljubljana, Gosposka ulica 7

Zahtevajte opis knjige!



NOVOST! Cenjene dame, ogledajte si pred nakupom zalogo ravno-
kar došlih kresnih brzošivalnih strojev, najnovejšo
iznajdbe moderne tehnike. Na vsak stroj popolnoma
enostavno šivate vsakovrstne blago, našivke in čipke
s čicak si om, veže e najmočnejše in lukičaste vezenine, gumbe
in gumbice. Pouk v vezenju brezplačen. Ceniki franko. Prodaja tudi
na obroke. — »TRIBUNA« F. B. L. Ljubljana, Karlovska cesta št. 4

Blagajničarka

poštena in pridna, zmožna slov.
in nemškega jezika, išče službo
event. tudi v kavarni ali večjem
hotelu. Ponudbe na upravo lista
pod »Blagajničarka 1642«.

Stružnice

razne stroje in orodje, avtomobile
in motorje kupim. Ponudbe posla-
ti na F. Batelj, Ljubljana, Kar-
lovska cesta št. 4. 82-T

vozičkov

Inventurna prodaja

Večja partija otroških vozičkov
raznih modelov je po jako nizki
ceni na prodaj. Tovarna dvokoles
in otroških vozičkov »Tribuna« F.
B. L. Ljubljana, Karlovska cesta
št. 4. 1652

Sobo s hrano

oddam takoj dijaku nižjih šol. Po-
nudbe na upravo »Slov. Naroda«
pod »Oskrba 650 — 1634«.

G. Flux

Gosposka 4, I. nadst., strokovni,
najstarejši posredovalni zavod za
boljše službe, obstoječ čez 35 let,
išče nujno 4—5 vzgojiteljic (nem-
ško), 4—5 sobaric, 10—12 kuharic
za tu in proč. Priporočila izveštane
kasirke, natakarice, 2 mladi, čed-
ni in inteligentni slugi z nemščino
in inteligentne začetnice. 1649

BENZIT-NADMILO raztaplja vse vrste nesnage na ke- mičen način ter varuje Vaše perilo.



Ako ste samo enkrat videli,
kako hitro se da odstraniti z
malo Benzit-Nadmila madež iz
obleke — boste popolnoma raz-
umeli, da raztopi Benzit-Nadmilo
tudi mastne ostanke nesnage iz
perila, ki ostane pri uporabi na-
vadnega mila vedno v perilu ter
postane vsled beljenja samo ne-
viden. V bodoče perite samo z
Benzit-Nadmiлом! To milo raztopi
vse vrste nesnage ter vse stanke
madežev odstranjuje in varuje
perilo.

1 zavoj Benzit 5 dinarjev

1644

Benzit Nadmilo

z dvojnim učinkom

Tvornice Zlatorog, Maribor



Zahvala.

Sprejmite vsi, ki ste se nas spominjali in nas tolažili ob težki, nenado-
stestni izgubi našega predobrega soproga, očeta, sina, brata itd., gospoda

Dr. Karel Šavnika

ministrskega načelnika n. r., direktorja Poštne hranilnice,
honorarnega profesorja juridične fakultete

našo globoko občuteno, presrečno zahvalo.

Udano zahvalo izrekamo g. velikemu županu in njega ge. soprogi, ki
nam je stala v težkih trenutkih tako ljubeznivo ob strani, vsem predstavi-
nikom oblasti in uradov, Univerze, oficirskega zbora in društev, vsem dra-
gim prijateljem, ki so počastili pokojnika, ga spremlili na zadnji poti v Ljub-
ljani in Kranju in mu okrasili krsto s cvetjem. Iskrena, prisrčna zahvala
bodi izrečena gg. delegatoma Poštne hranilnice v Beogradu in g. direktorju
Poštne hranilnice v Zagrebu, p. n. uradništvu in osebju Poštne hranilnice v
Ljubljani in Finančne delegacije, ki so počastili na tako prisrčen način svo-
jega sedanjega in bivšega šefa, preč. duhovščini, Sokolskemu društvu v Ljub-
ljani in Kranju in pevskega zboru Narodne čitalnice v Kranju za ginjaive
žalostinke.

Ljubljana-Kranj, dne 15. septembra 1928.

Žalujoči ostali.



Potrži globoke žalosti naznanjamo
vsem sorodnikom, prijateljem in znan-
cem tužno vest, da je naš dragi oče,
sin, stari oče, brat, stric in svak, gos-
pod

Anton Černe

faktor Jugoslovanske tiskarne

dne 14. t. m. po dolgi, mukopolni bo-
lezni, previden s tolažili sv. vere, v
starosti 49 let za vedno zatisnil oči.

Pogreb dragoga pokojnika se vrši v
nedeljo dne 16. septembra 1928 ob 3.
popoldne iz mrtvašnice deželne bolnice
na pokopališče k Sv. Križu.

Pokojnika priporočamo v tiho mo-
litev.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1928.

Žalujoči rodbini Černe in Jenko

Brez posebnega naznanila. Mestni pogrebni zavod



Čudovito nizke cene

Izbira velika. — DVOKOLESA nova od
Din 1000.— naprej. SIVALNI STROJI od
Din 1400.— naprej. OTROŠKI VOZIČKI
od Din 240.— naprej. MOTORJI prav po ceni —
Pred nakupom si oglejte zalogo. — Prodaja
na obroke. — Ceniki franko — pri
»TRIBUNA«. F. B. L. Ljubljana, Karlov-
ska cesta št. 1 126fj

Strojepisni pouk

se vrši vsak dan od 6.—9. ure
zvečer. Učna ura 4 Din. Vpisova-
nje vsak dan od 6.—8. zvečer.
Christoflov učni zavod, Ljubljana,
Domobranska cesta 7, I. n. 1499

Kuharica

stara 24 let, z večletno prakso,
valjena tudi vseh drugih hišnih del,
išče službo pri boljši osebiji. Na-
stopi lahko 1. oktobra. Ponudbe
Domobranska cesta 7, I. n. 1499
na upravo lista pod »Kuharica
1637«.

Preselitev.

Slavnemu občinstvu vljudo naznanjam, da sem pre-
selil svojo trgovino s kožuhovino s Turjaškega
trga, oziroma Frančiškanske ulice na

Miklošičevo cesto št. 14

Priporočam veliko zalogo kožuhovine, plaščev, jopic in
boe. Prevzamem plašče v moderniziranje ter vsa v to stroko
spadajoča dela.

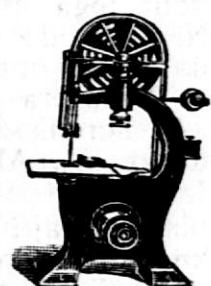
Vljudo se priporočam za ob lni poset in cenj. naročila.

P. SEMKO, krznar

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 14

Mizarski delovodja

se išče za takoj ali za 1. november pri lesni industriji
za mizarski oddelek. V noštev pridejo le oni z dobrimi
izoričevali in večletno prakso pri večjih mizarskih pod-
jetjih. Pismene ponudbe se sprejemajo na oglasnem
oddelku »Slov. Naroda« pod št. 1647.



2 leti kredita!

VSEH VRST

mizarski in kolarski stroji

posamezni in univerzalni s vgraj-
nimi motorji ali brez njih

Polnojiaremniki

Welker Werke I. Wachstein, Wien X/II,
LAXENBURGERSTRASSE 12

Najboljši brnski blagov.

zajamčeno čisto volneni

moški in damski blagovi

Zadnje novosti za

jesensko in zimsko sezono

razpošilja starorenomirana

zaloga tvornice sukna

Siegel-Imhof, Brno

Palackého tř. 12 (Československá)

Največja izbira. Najnižje tvorniške cene.

:: Najsolidnejša izvršitev vseh naročil ::

Na zahtevo vzorci zastonj in pošt. prosto.

Svetujemo Vam nabavo samo edino naj-
boljše in trpežno

kolo in šivalni stroj

„Gritzner“



ter švicarski pletilni stroj „Dubled“

samo pri

Josip Petelinc-u

LJUBLJANA. Telef. 2913



UNDERWOOD pisalni stroji ima svetovni sloves. Nad 2 000 000 strojev v prometu. Nedosegljiv v trpežnosti in vsled tega najcenejši. **Lud. Baraga** LJUBLJANA Selenburgova ulica 6/1 Telef. 2980

ZADRUŽNA HRANILNICA

reg. pos. in gosp. zadruga z o. z. v LJUBLJANI, Sv. Petra cesta 19

Podeljuje vsakovrtno kredite, eskontira menice, inka-
sira fakture ter izvršuje razen deviznih in valutnih vse
v bančne stroko spada oče posle

Sprejema hranilne vloge na knjižice ali v tekočem
računu ter jih obrestuje po dogovoru najugodnejše.

Kot pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije
vodi poseben oddelek za njih prodajo, poleg tega prodaja
tudi srečke Ratne štete na obroke pod zelo ugodnimi pogoji